

Ministerie van Buitenlandse Zaken

INTRODUCTIEDOSSIER

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

oktober 2017

Inhoudsopgave

Organogram

1 Missie en kerntaken

- 1.1 Missie
- 1.2 Binnenland = buitenland
- 1.3 Veranderagenda

2 Het ministerie van Buitenlandse Zaken

- 2.1 Organisatie
- 2.2 Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland
- 2.3 Ondersteuning bewindslieden

3 Ministerraad

- 3.1 Ministerraad en Raad van ministers van het Koninkrijk
- 3.2 Onderraden en andere commissies uit de raad
- 3.3 Ambtelijke voorportalen

4 Parlement

5 Personeel

6 Begrotingscyclus en Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)

- 6.1 Begrotingscyclus
- 6.2 Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)
- 6.3 Jaarplancyclus

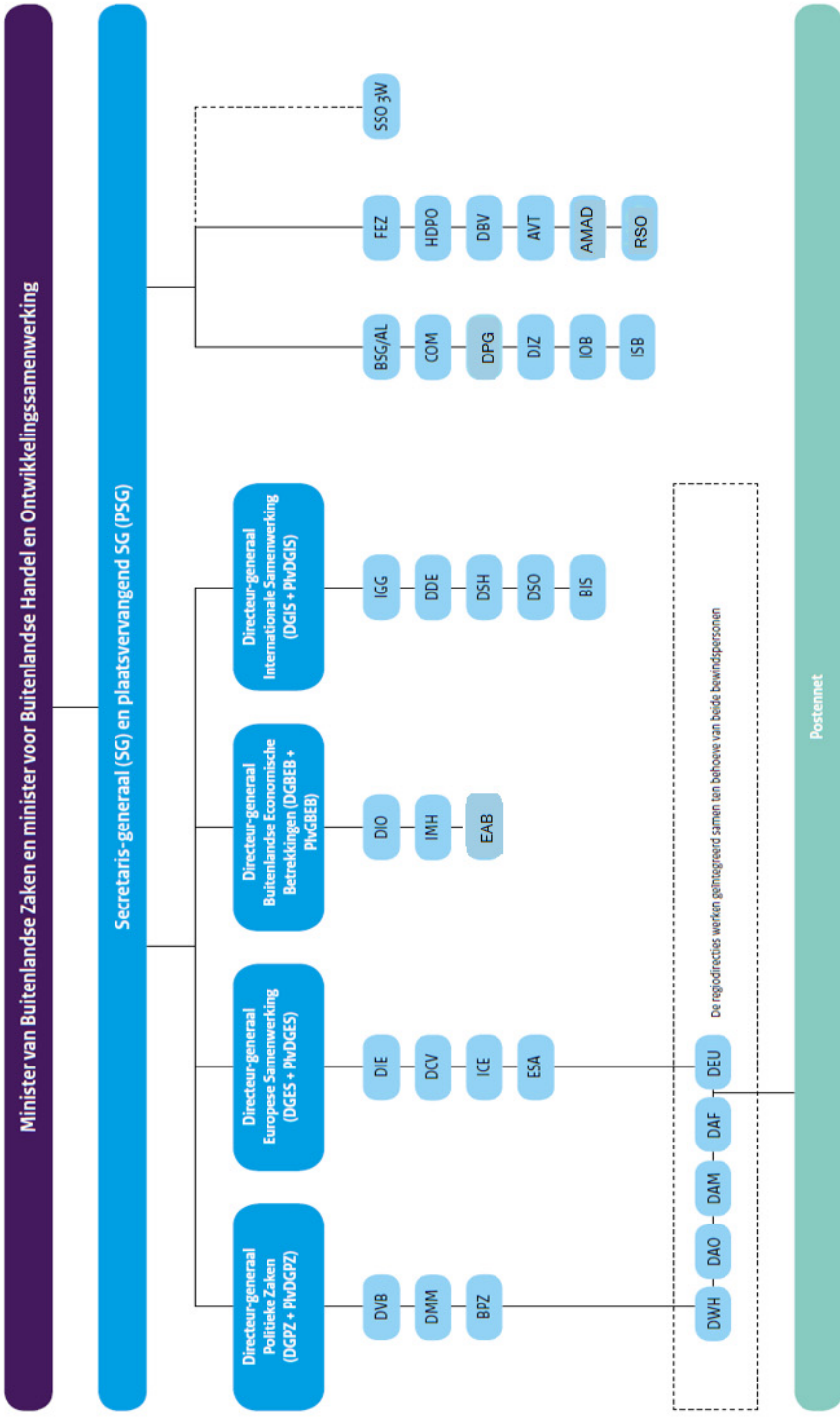
7 Beschrijving dienstonderdelen

- 7.1 Organisatiebesluit
- 7.2 Secretaris-generaal en plaatsvervangend secretaris-generaal
  - 7.2.1 Secretaris-generaal (SG)
  - 7.2.2 Plaatsvervangend Secretaris-generaal (PSG)
- 7.3 Directoraten-generaal
  - 7.3.1 DG Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB)
  - 7.3.2 DG Europese Samenwerking (DGES)
  - 7.3.3 DG Internationale Samenwerking (DGIS)
  - 7.3.4 DG Politieke Zaken (DGPZ)
- 7.4 Posten
- 7.5 Tijdelijkheid
- 7.6 Speciaal vertegenwoordigers

Bijlagen

- 1 Postennet
- 2 Adviesraden
- 3 Afkortingen

Organogram ministerie van Buitenlandse Zaken

Legenda

- Politieke leiding
- Ambtelijke leiding
- Directie/eenheid

februari 2017

1 Missie en kerntaken

1.1 Missie

Het is de missie van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) om het Koninkrijk der Nederlanden veiliger en welvarender te maken en Nederlanders in het buitenland te steunen. Samen met onze partners zetten wij ons in voor een rechtvaardige wereld. Kernwaarden van het Ministerie zijn samenwerken, verantwoordelijkheid nemen en het behalen van resultaten.

1.2 Binnenland = buitenland

Nederland kan niet zonder het buitenland. Nederlandse bedrijven en burgers zijn overal in de wereld actief en onze economie profiteert daarvan. De Nederlandse diplomatie helpt om de belangen van Nederland en de Nederlanders in het buitenland te behartigen. Het Koninkrijk (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten) heeft wereldwijd ongeveer 140 diplomatieke vertegenwoordigingen. Dit zijn bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Vanuit Den Haag en onze posten over de hele wereld werken we aan een veilige, stabiele en welvarende wereld. Daarbij vormen de posten de ogen en oren van Nederland in het buitenland. Zo is het ministerie van Buitenlandse Zaken ieder uur van de dag ergens in de wereld actief.

Voor een handelsnatie zijn goede internationale betrekkingen cruciaal. Nederlandse bedrijven verdienen hun geld voor een groot deel over de grens. BZ zet zich daarom actief in voor de belangen van Nederlandse bedrijven in het buitenland. Via onze consulaire dienstverlening ondersteunen we Nederlanders in het buitenland, vooral in noodsituaties. Daarnaast dragen we bij aan een eerlijke en duurzame wereld met kansen voor iedereen. De Nederlandse overheid wil duurzame economische groei in o.a. ontwikkelingslanden bevorderen. Nederland wil werken aan stabiliteit en veiligheid in de wereld en het waarborgen van mensenrechten. Nederland speelt een actieve rol in het voorkomen en bestrijden van oorlogen en draagt bij aan het verbeteren van de internationale rechtsorde. Niet in de laatste plaats geeft Buitenlandse Zaken, in overleg met andere ministeries, vorm aan de samenwerking in Europa.

1.3 Veranderagenda

De afgelopen jaren heeft het ministerie een veranderagenda in gang gezet. De ambitie is om toonaangevend te zijn in diplomatie: een flexibele netwerkorganisatie waarmee iedereen graag samenwerkt. Via het plan van aanpak Modernisering Diplomatie is BZ dichterbij die ambitie gekomen. Voorbeelden zijn de invoering van Het Nieuwe Werken, hervorming van de consulaire en financiële functie, de instelling van een 'regiopool' en moderne economische dienstverlening. Bij de afronding van het programma Modernisering Diplomatie (eind 2016) bleken de doelstellingen voor een groot deel te zijn behaald. Van ons netwerk horen wij dat de samenwerking en dienstverlening in positieve zin zijn veranderd. Een andere conclusie: om aansluiting te blijven vinden bij een buitenwereld in beweging moet Buitenlandse Zaken permanent innoveren. Verandering is de constante.

2 Het ministerie van Buitenlandse Zaken

2.1 Organisatie

Politieke top

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft twee ministers. De minister van Buitenlandse Zaken (minBZ) is verantwoordelijk voor het buitenlandbeleid en de algemene leiding van het ministerie. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (minBHOS) is verantwoordelijk voor het beleid op de terreinen buitenlandse handel en OS.

Ambtelijke top

De secretaris-generaal (SG), de plaatsvervangend secretaris-generaal (PSG) en de vier directeuren-generaal (DG's) vormen samen de ambtelijke top en de bestuursraad van het ministerie. De DG's geven leiding aan de directoraten-generaal, die de bewindslieden op de verschillende beleidsterreinen ondersteunen. De bestuursraad (SGDG-beraad) ziet toe op de hoofdlijnen en samenhang van het beleid en op een goede afstemming van de werkzaamheden.

De directoraten-generaal zijn (in alfabetische volgorde):

- Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB);
- Europese Samenwerking (DGES);
- Internationale Samenwerking (DGIS);
- Politieke Zaken (DGPZ).

Directies

Onder de ambtelijke top hangen diverse beleids- en ondersteunende directies die beleidsthema's verder uitwerken en die de politieke en ambtelijke top ondersteunen. De directies zijn onderverdeeld in vier groepen:

- **Regiodirecties** ontwikkelen en implementeren een samenhangend en effectief beleid in relatie tot regio's en landen. Samen met het postennetwerk vormen de regiodirecties het expertisecentrum voor landen- en regiokennis binnen het Rijk. Om flexibiliteit, samenwerking en dienstverlening te vergroten, zijn de regiodirecties ondergebracht in een regiopool, waarin taken worden gebundeld en capaciteit flexibel kan worden ingezet.
- **Themadirecties** brengen kennis en expertise samen over één of meerdere onderwerpen van het buitenlandbeleid. Voorbeelden van thema's zijn: veiligheid, economische ontwikkeling, milieu en klimaat, onderwijs, mensenrechten, humanitaire hulp, gender, migratie en Brexit. De kennis van de themadirecties wordt gekoppeld aan de regiopool.
- **Forumdirecties** werken aan de Nederlandse inbreng in internationale (multilaterale) organisaties, die ook fora worden genoemd. Zij sturen de vertegenwoordigingen bij die internationale organisaties aan. Sommige forumfuncties zijn geïntegreerd in regio- en themadirecties (zoals de Directie Veiligheidsbeleid voor de NAVO en de OVSE, en de Directie Europa voor de Raad van Europa).
- **Ondersteunende directies en/of diensten** zorgen voor de ondersteuning van de organisatie op terreinen zoals financiën, personeel, informatievoorziening en communicatie.

Posten

Zie paragraaf 2.2.

2.2 Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland

Nederland heeft een wijd vertakt netwerk van vertegenwoordigingen in het buitenland om de Nederlandse belangen optimaal te bevorderen. Het netwerk kent verschillende vormen van presentie. Nederland heeft over de hele wereld ruim 140 vertegenwoordigingen: ambassades, consulaten, permanente vertegenwoordigingen bij internationale organisaties en een aantal bijzondere kantoren. Daarnaast zijn er economische steunpunten en tal van honorair consuls.

In het kader van een moderne en flexibele diplomatie verandert het postennetwerk mee met de ontwikkelingen in de wereld en de belangen van het Koninkrijk. Doel is het wijd vertakte netwerk te behouden, maar het postennetwerk zal qua vorm meer variatie kennen door op- en af te schalen naarmate de belangen van het Koninkrijk daarom vragen.

De taken van een post variëren, net als de vorm en de omvang. Het belang van het Koninkrijk ter plaatse is leidend. Voorbeelden van activiteiten van posten zijn het ondersteunen van Nederlandse bedrijven in het buitenland door het wegnemen van toegangsbarrières, of het verlenen van consulaire diensten aan Nederlandse burgers in het buitenland.

Binnen het SGDG-beraad is de directeur-generaal Politieke Zaken (DGPZ) aangewezen als eindverantwoordelijke voor de integrale aansturing van het postennetwerk. Hij wordt daarin ondersteund door een coördinator postennet. DGPZ is tevens aanspreekpunt postennetwerk voor externe partners (Rijksoverheid en daarbuiten).

Tijdens de ambassadeursconferentie komen de ongeveer 140 ambassadeurs, permanent vertegenwoordigers en consuls-generaal naar Den Haag om hun contacten aan te halen met de politiek, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties in Nederland. De eerstvolgende ambassadeursconferentie staat gepland voor de laatste week van januari 2018 (maandag 29 januari tot en met donderdag 1 februari 2018).

Het postennetwerk:

- **Ambassades** (109). Een ambassade is een vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten) in een ander land. Deze is gevestigd in de stad waar de regering van dat land zich bevindt. De Nederlandse ambassade onderhoudt de betrekkingen met dat land en behartigt de belangen van Nederland. Nederlanders die in het buitenland wonen of daar tijdelijk verblijven kunnen bij de ambassade terecht voor consulaire documenten, zoals paspoorten. Ook staat de ambassade Nederlanders bij als zij in problemen zijn geraakt, bijvoorbeeld door een ongeval of arrestatie. Buitenlanders die naar Nederland willen reizen, kunnen bij de ambassade terecht voor de benodigde documenten. De ambassade helpt Nederlandse bedrijven bij hun internationale activiteiten in dat land.
- **Consulaire posten** (25 beroepsconsulair en 292 honorair). Als een land erg groot is, dan wel meerdere belangrijke steden of regio's heeft, is er naast de ambassade vaak nog een consulaat(-generaal) in dat land. Een consulaat valt onder de ambassade en verleent onder andere consulaire diensten en behartigt economische belangen. Een consulaat staat onder leiding van een beroeps- dan wel een 'honoraire' consul. Honoraire consuls zijn onbezoldigde ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij vervullen hun ambt als nevenfunctie. Zij ontvangen daarvoor uitsluitend een onkostenvergoeding. Zij verzorgen een beperkt aantal consulaire diensten en dragen zorg voor de promotie van economische en culturele relaties. Door hun grondige kennis van lokale omstandigheden en hun brede netwerken vormen zij een belangrijk onderdeel van het postennetwerk.

- **Permanente vertegenwoordigingen (PV)** (7). Een permanente vertegenwoordiging is een vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij een internationale organisatie, bijvoorbeeld de Verenigde Naties en de Europese Unie. Zij vormen de schakel tussen Den Haag en een internationale organisatie. Sommige PV's zijn ondergebracht bij bilaterale ambassades, enkelen zijn geaccrediteerd bij meerdere internationale organisaties tegelijk.
- **Andere vertegenwoordigingen** (6). Er zijn enkele 'andere vertegenwoordigingen', die om diverse redenen zijn ontstaan maar (nog) niet één van de bovengenoemde reguliere vormen hebben aangenomen. Het betreft de vertegenwoordigingen bij de Palestijnse Autoriteit in Ramallah (Palestijnse Gebieden) en het Netherlands Trade and Investment Office (NTIO) in Taipei (Taiwan). Daarnaast werken er vooruitgeschoven medewerkers in de ambassadekantoren Almaty (Kazachstan), Chisinau (Moldavië), Minsk (Wit-Rusland) en Lagos (Nigeria), die vallen onder de ambassades in resp. Astana, Boekarest, Warschau en Abuja.
- **Netherlands Business Support Offices (NBSO's)** (21). De NBSO's ondersteunen vooral midden- en kleinbedrijven bij hun internationale activiteiten. Ook stimuleren zij Nederlandse handel en investeringen. NBSO's hebben geen diplomatieke status. Het NBSO-netwerk bestaat uit 21 kantoren in tien landen. De kantoren zijn gevestigd in regio's die kansen bieden voor Nederlandse bedrijven, maar waar geen ambassade of consulaat aanwezig is.
- **Regionale Support Offices (RSO)** (7). Een Regionaal Support Office voert voor verschillende Nederlandse vertegenwoordigingen in een regio, bijv. alle ambassades en consulaten op het Westelijk Halfrond, centraal ondersteunende taken uit op het gebied van de financiële administratie, bedrijfsvoering en consulaire dienstverlening. Met het oog op kwalitatief goede en toekomstbestendige dienstverlening is een centralisering van deze taken gaande in Den Haag, waarbij tegelijkertijd taakspecialisatie plaatsvindt. De voortschrijdende digitalisering is daarbij behulpzaam. Het proces van centralisering en taakspecialisatie levert in de toekomst ook besparingen op.

2.3 Ondersteuning bewindslieden

Secretariaten bewindspersonen

De secretariaten van de ministers bestaan uit twee particulier secretarissen (PS), een politiek assistent (PA) en twee secretaresses. Zij dragen zorg voor de agenda, correspondentie en de logistieke voorbereiding van verplichtingen en reizen van de bewindspersonen en hun interne en externe contacten (inclusief die met het Koninklijk Huis, Hoge Colleges van Staat en de Staten-Generaal).

De secretariaten spelen voorts een rol bij het stroomlijnen van de informatievoorziening van de bewindslieden. De particulier secretarissen zijn beschikbaar voor de begeleiding van de bewindspersoon tijdens parlementaire verplichtingen en dienstreizen. De particulier secretarissen en de overige secretariaatsmedewerkers ressorteren personeels-technisch onder het Bureau Secretaris Generaal (BSG).

De politiek assistent is als onderdeel van het secretariaat van de bewindspersoon belast met de advisering over parlementaire en partijpolitieke zaken. Bewindspersonen benoemen hun eigen politiek assistent. De benoeming van een politiek assistent dient ter kennisgeving aan de ministerraad te worden gemeld.

Media en communicatie

De directie Communicatie (COM) is verantwoordelijk voor de media- en communicatiestrategie

voor de bewindspersonen, het BZ-beleid en het ministerie. COM verzorgt naast de dagelijkse woordvoering ten behoeve van de media ook communicatie via sociale en online media, corporate en interne communicatie. Een specifieke taak van de directie is daarnaast de zorg voor het imago van Nederland in het buitenland via publieksdiplomatie.

De bewindspersonen worden vanuit COM ondersteund door teams waarin alle communicatieve aspecten van hun optredens worden gecoördineerd. In deze teams wordt samengewerkt tussen woordvoerders, speechschrijvers en communicatieadviseurs.

Rechtspositionele aangelegenheden

De 'werkgeversrol' voor de bewindspersonen wordt sinds 2014 vervuld door het Bureau Algemene Bestuursdienst (ABD) van het ministerie van BZK. De ABD fungeert ook als aanspreekpunt voor rechtspositionele vragen en vragen over de toepassing van relevante regelgeving. Het Bureau Secretaris Generaal (BSG) en de personeelsdienst van BZ vervullen hierbij een ondersteunende rol.

Protocollaire aangelegenheden

De Directie Protocol en Gastlandzaken (DPG) draagt ten behoeve de bewindspersonen zorg voor de protocollaire aspecten die aan het ambt verbonden zijn.

3 Ministerraad

3.1 *Ministerraad en Raad van ministers van het Koninkrijk*

Ministerraad (MR)

De ministers vormen tezamen de ministerraad. De minister-president (MP) is voorzitter van de raad. De raad beraadslaat en besluit over het algemeen regeringsbeleid en bevordert de eenheid van dat beleid. De raad vergadert in beginsel op vrijdag en voorts zo dikwijls als de MP of ten minste twee andere ministers dat wenselijk achten. Ten aanzien van hetgeen ter vergadering besproken wordt of geschiedt, bestaat een geheimhoudingsplicht.

Raad van ministers van het Koninkrijk (RMR)

De raad van ministers van het Koninkrijk is samengesteld uit de door de Koning benoemde ministers en de door de regeringen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten benoemde Gevolmachtigde Ministers. De Gevolmachtigde Ministers handelen namens de regeringen van hun land, die hen benoemen en ontslaan. De regeringen van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn ieder gerechtigd - indien een bepaald onderwerp daartoe aanleiding geeft - naast de Gevolmachtigde Minister tevens een minister met raadgevende stem te doen deelnemen aan het overleg. De raad behartigt de aangelegenheden van het Koninkrijk, waaronder buitenlandse betrekkingen en defensie. De raad vergadert in beginsel eens per maand op vrijdag direct voorafgaand aan de ministerraad.

'Huidige' vervangingsregeling

- MinBZ en MinBHOS vervangen elkaar in de raad.
- Als MinBZ niet door MinBHOS kan worden vervangen dan vervangt de minister van Defensie (MinDEF). Als dat niet lukt dan vervangt MP. Als dat niet lukt dan vervangt vice-MP.
- Als MinBHOS niet door MinBZ kan worden vervangen dan vervangt de minister van Economische Zaken (MinEZ). Als dat niet lukt dan vervangt MP. Als dat niet lukt dan vervangt vice-MP.
- Als MinDEF is verhinderd, wordt deze vervangen door MinBZ. Als dat niet lukt dan vervangt MP.
- Als MinEZ is verhinderd, wordt deze vervangen door MinFIN. Als dat niet lukt dan vervangt MP.

3.2 *Onderraden en andere commissies uit de raad*

Onderraden

Ter voorbereiding op besluitvorming door de ministerraad vinden er vergaderingen van onderraden plaats. Onderraden beperken zich tot een aantal onderwerpen en worden altijd door MP voorgezeten. Een minister van een vakdepartement is de coördinerend minister, die verantwoordelijk is voor de interdepartementale coördinatie. Van elke onderraad is een raadadviseur van het Kabinet Minister-President (KMP) de secretaris. De frequentie van vergaderen verschilt; dat kan variëren van twee tot vijftien maal per jaar.

Overzicht (huidige situatie)

- Raad voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (RIV): MinBZ is lid.
- Raad voor Koninkrijksrelaties (RKR): MinBZ is lid.
- Raad voor Economische Zaken, Infrastructuur en Milieu (REZIM): MinBHOS is lid.
- Raad voor Bestuur en Justitie (RBJ): MinBZ en MinBHOS agenda-lid.
- Raad voor Werk, Inkomen, Zorg en Onderwijs (RWIZO): MinBZ en MinBHOS agenda-lid.

Ministeriële Commissies (MC's)

Naast de onderraden zijn er enkele ministeriële overlegorganen. Belangrijkste verschil met onderraden is dat MC's geen permanent karakter hebben, maar in beginsel voor de duur van een kabinetsperiode worden ingesteld. MC's worden gevormd voor een bepaald thema of onderwerp. MP is ook hier de voorzitter en een raadadviseur van het KMP de secretaris.

Overzicht (huidige situatie)

- MC Decentralisaties (MCD)
- MC Digitale Overheid (MCDO)
- MC Europese Unie (MCEU): MinBZ is lid.
- MC Fraude (MCF)
- Ministeriële Kerngroep Speciale Operaties (MKSO): MinBZ is lid.
- MC Migratie (MCM): MinBZ en MinBHOS zijn lid.
- MC Omgevingswet (MCO)
- MC Veiligheid (MCV): MinBZ is lid.
- MC Wederopbouw Bovenwindse eilanden (MCWB) MinBZ en MinBHOS desgewenst.
- Bewindspersonenoverleg MH17 / MC Vliegcramp Oekraïne (BWO-MH17-MCVO): MinBZ lid.
- Bewindspersonenoverleg Venezuela MinBZ en MinBHOS zijn lid.
- Bewindspersonenoverleg Migratie (BWO Migratie): MinBZ en MinBHOS zijn lid.
- Politieke Vierhoek.

3.3 Ambtelijke voorportalen

De interdepartementale voorbereiding van de onderwerpen die in een (onder-)raad worden behandeld gebeurt via ambtelijke coördinatiecommissies, ook wel ambtelijke voorportalen genoemd. Overzicht van meest relevante ambtelijke voorportalen:

CoRIA (Coördinatiecommissie Internationale Aangelegenheden)

De CoRIA is ambtelijk voorportaal van de ministerraad (MR) en de raad van ministers van het Koninkrijk (RMR). De CoRIA dient als gremium om onderwerpen interdepartementaal te bespreken. Voorbeelden zijn de internationale speerpunten van het kabinetsbeleid, actuele internationale ontwikkelingen en de strategische reisagenda.

De Strategische CoRIA is het overleg o.l.v. de SG BZ met de Directeuren Internationale Zaken (IZ) van de overige departementen. Het overleg vindt in beginsel twee keer per maand plaats. Stukken die in principe geen geschilpunten bevatten - bijv. verdragen, instructies naar internationale conferenties en HGIS-jaarverslag - worden via de Schriftelijke CoRIA (mailronde) afgestemd.

Tussen de CoRIA en (R)MR zit geen specifieke onderraad. Eventuele politieke geschilpunten omtrent onderwerpen die van de CoRIA naar de (R)MR gaan, worden voorafgaand aan de (R)MR zo nodig in een ingelast BWO of de relevante onderraad besproken om geschilpunten te kunnen oplossen.

CoCo (Coördinatie Commissie voor Europese Integratie- en Associatieproblemen)

In de CoCo wordt het Nederlandse standpunt ten behoeve van de Raden in Brussel afgestemd. Voor ieder agendapunt worden een inleiding en een concept-conclusie geformuleerd (het Nederlands standpunt). Alle departementen zijn ambtelijk vertegenwoordigd in de CoCo. De CoCo komt wekelijks op dinsdagochtend onder voorzitterschap van BZ bijeen. De CoCo wordt voorgezeten door de minister van Buitenlandse Zaken, die deze verantwoordelijkheid op dit moment heeft gedelegeerd aan DGES. Bij afwezigheid van DGES is Directeur Integratie Europa de voorzitter. Indien beiden

afwezig zijn, bekleedt (P)SG het voorzitterschap.

Het secretariaat van de CoCo wordt door de Directie Integratie Europa gevoerd. De ontwerp-CoCo-conclusies gaan op vrijdag toe aan de minister van Buitenlandse Zaken met een kort toelichtend memo. Op de maandag daaropvolgend worden de ontwerp-conclusies interdepartementaal verspreid voor behandeling de volgende dag (dinsdag).

De definitieve CoCo-conclusies gaan ter goedkeuring (met een aanbiedingsbrief van de minister van BZ) rechtstreeks naar de Ministerraad. Indien in de CoCo op een onderwerp geen overeenstemming wordt bereikt, wordt een item geagendeerd.

HCEU (Hoogambtelijke Commissie EU-zaken)

De HCEU bereidt de ministeriële commissie EU-zaken voor (MCEU). Daar wordt o.a. de strategische positionering van Nederland in de EU besproken en de inzet voor Europese Raden bepaald. De HCEU en de MCEU worden naar behoefte bijeengeroepen.

ICER (Interdepartementale Commissie Europees Recht)

De ICER is in 1997 door de MR ingesteld om een gebrek aan kennis van en prioriteit voor het Europees recht bij het Rijk te compenseren. ICER geeft adviezen en richtsnoeren over departement overstijgende EU-rechtelijke aangelegenheden. De ICER bestaat formeel nog wel, maar is feitelijk opgegaan in het Interdepartementaal Overleg Wetgeving en Juridische Zaken (IOWJZ), waar alle directeurs Juridische Zaken in vertegenwoordigd zijn. Het agendapunt 'Europa/ICER' in het IOWJZ wordt voorgezeten door de directeur Juridische Zaken van BZ en de directeur Wetgeving van V&J. Een van de sub-organen van de ICER is de ICER-H. Hierin wordt de interdepartementale afstemming van de Nederlandse inbreng in zaken voor het Hof van Justitie gecoördineerd. De Directie Juridische Zaken van BZ verzorgt het secretariaat en voorzitterschap van de ICER-H.

CIM (Coördinatiecommissie voor Internationale Milieuvraagstukken)

De CIM is belast met de interdepartementale coördinatie van het internationale milieubeleid. De coördinatie vindt plaats via de bijeenkomsten van de interdepartementale Strategische CIM, die plaatsvindt ter voorbereiding van elke EU Milieuraad (6x per jaar).

IWE (Interdepartementale Werkgroep Energievoorzieningszekerheid)

Coördinatie op het terrein van de energievoorzieningszekerheid en het buitenlands beleid vindt plaats in de maandelijkse IWE, waaraan naast BZ en EZ zo nodig ook andere departementen deelnemen: AZ, I&M, Defensie, BZK.

Secretarissen-Generaal Overleg (SGO)

Het wekelijkse overleg van de secretarissen-generaal (SGO) is de periodieke ontmoetingsplaats voor de ambtelijke leiding van de departementen. Het SGO dient als voorportaal voor de ministerraad op onderwerpen die zien op de inrichting van de Rijksoverheid. Tevens wordt in het SGO de Ministerraad voorbesproken.

4 Parlement

Plenaire debatten

Onder de plenaire debatten vallen onder meer de 30-leden debatten, het wekelijkse Vragenuurtje, de jaarlijkse Algemene Politieke Beschouwingen, de begrotingsbehandelingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking alsmede Verantwoordingsdag ('Gehaktdag').

Het Vragenuurtje vindt iedere dinsdag plaats van 14.00-15.00 uur. Tijdens dit Vragenuurtje kunnen Kamerleden mondelinge vragen stellen aan bewindspersonen (of hun vervanger), meestal over urgente kwesties. Doorgaans dienen Kamerleden op maandag het onderwerp van hun vragen in bij de voorzitter van de Tweede Kamer. Uitloop is mogelijk tot dinsdagochtend 12.00 uur. Op dinsdag besluit het presidium van de Kamer welke vragen bestemd zijn voor het Vragenuurtje. Indien een bewindspersoon van Buitenlandse Zaken naar de Kamer wordt geroepen om mondelinge vragen te beantwoorden, wordt deze in de praktijk ondersteund door de betreffende directeur-generaal (DG) of een van zijn of haar ambtenaren.

De begrotingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking worden doorgaans in het najaar in de Tweede Kamer behandeld. In december stemt de Tweede Kamer over de begrotingen (en eventuele amendementen daarop) van alle ministeries. Vóór het Kerstreces spreekt de Eerste Kamer zich uit over de begrotingen, al dan niet tijdens een plenaire zitting. Over de begrotingen van BZ en BHOS vindt in de Eerste Kamer doorgaans geen debat plaats.

Debatten in commissieverband

De meeste werkzaamheden van de Tweede Kamer vinden in commissieverband plaats. De belangrijkste commissies voor BZ zijn op dit moment de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, de vaste commissie voor Europese Zaken en de Algemene Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Tweede Kamer). In de Eerste Kamer gaat het om de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en om de vaste commissie Europese Zaken. De bewindspersonen van het ministerie van Buitenlandse Zaken hebben vrijwel wekelijks overleg met een van deze commissies.

De meest voorkomende vorm van een commissievergadering is het algemeen overleg (AO). Dit is een regulier overleg tussen een commissie en een bewindspersoon, waarbij een bepaald onderdeel van het beleidsterrein van de bewindspersoon aan de orde komt. Tijdens een AO kunnen geen moties worden ingediend, dit kan alleen tijdens een Verslag Algemeen Overleg (VAO). Een VAO is een plenaire voortzetting van een AO en moet door één of meer leden worden aangevraagd. Tijdens een AO (en VAO) wordt een bewindspersoon ondersteund door een DG of een directeur, vaak vergezeld door enkele beleidsmedewerkers, en de politiek assistent. Zij ondersteunen de bewindspersoon in de beantwoording van de vragen die door Kamerleden worden gesteld en noteren daarnaast de toezeggingen die door de bewindspersoon worden gedaan.

In bepaalde gevallen kan de commissie besluiten om in plaats van een Algemeen Overleg (AO) een schriftelijk overleg (SO) te houden, bijvoorbeeld tijdens recesperiodes of in het geval dat een AO om andere redenen niet mogelijk is. Dit schriftelijk overleg bestaat uit een schriftelijke vragenronde door de Kamer, gevolgd door een antwoord van de betreffende bewindspersoon. Naast AO's en SO's kunnen commissies ook een notaoverleg houden, over belangrijke beleidsstukken die het ministerie heeft uitgebracht of over initiatiefnota's die door Kamerleden zijn ingebracht. Een andere vorm van overleg is het wetgevingsoverleg (WGO). Dit vindt voor BZ vrijwel alleen plaats in het kader van het jaarverslag en het jaarlijkse WGO OS bij de begrotingsbehandeling van BHOS.

Overleggen met de Eerste Kamer (EK) vinden minder vaak plaats, voornamelijk omdat Buitenlandse Zaken weinig wetgeving maakt, zeker in vergelijking met andere ministeries. Wel spreekt de Eerste Kamer jaarlijks over de Staat van de Europese Unie.

Schriftelijke en feitelijke vragen

De Kamer heeft een aantal instrumenten tot haar beschikking om de regering te bevragen over haar beleid. Het meest gebruikte instrument zijn de schriftelijke vragen, de 'Kamervragen'. Deze vragen komen iedere dag op het Ministerie binnen en hebben een beantwoordingstermijn van drie weken. Indien duidelijk is dat deze termijn niet gehaald gaat worden, kan eenmalig uitstel worden gevraagd, waardoor de termijn met drie weken wordt verlengd. De Eerste en Tweede Kamer rappelleren bij het ministerie indien de termijnen worden overschreden.

Daarnaast kan een Kamercommissie besluiten om een feitelijke vragenronde te houden. Hierbij kunnen per fractie een aantal vragen over een bepaald onderwerp worden gesteld. Deze worden door de griffier van de commissie verzameld en gebundeld naar BZ gestuurd. Vaak zijn dit uitgebreide vragenlijsten met een korte deadline. De feitelijke vragenronde dient doorgaans ter voorbereiding op een Kamerdebat. Een feitelijke vragenronde verschilt van een schriftelijk overleg in die zin dat vragen in een feitelijke vragenronde technisch en niet politiek van aard behoren te zijn. Daarnaast zijn de feitelijke vragenlijsten geanonimiseerd, waar bij een schriftelijk overleg duidelijk is welke fracties welke vragen hebben ingediend.

Zowel de schriftelijk als de feitelijke vragen komen bij de parlementaire informatiedienst (PID) van het Bureau Secretaris Generaal (BSG) binnen en worden vervolgens bij de betreffende directie uitgezet.

Technische briefings

Meerdere keren per jaar vinden in commissieverband technische briefings plaats. In een technische briefing geven ambtenaren uitleg over de technische aspecten van een onderwerp. Vervolgens krijgen Kamerleden de gelegenheid politiek neutrale vragen te stellen. Technische briefings worden doorgaans georganiseerd ter voorbereiding op een groter debat. Ook komt het voor dat er technische briefings worden georganiseerd voorafgaand aan een werkbezoek van de Kamercommissie naar een bepaald land. Daarnaast verzoeken de Kamercommissies met enige regelmaat om een technische briefing door een Nederlandse ambassadeur, bijvoorbeeld voorafgaand aan het EU-voorzitterschap van het land van plaatsing. Voorafgaand aan het organiseren van een technische briefing wordt altijd de toestemming van de betrokken bewindspersoon gevraagd.

Procedurevergadering

De procedurevergadering van de commissies van de Tweede Kamer heeft een huishoudelijk karakter. In deze vergadering wordt besloten over de (wijze van) behandeling van voorliggende brieven, nota's en wetsvoorstellen van de regering: debat, vragenronde etc. Deze vergadering vindt tweewekelijks plaats.

5 Personeel

Enkele aantallen per eind 2016

- Voor Buitenlandse Zaken werken ultimo 2016 wereldwijd 4922 medewerkers.
- Daarvan zijn 2681 medewerkers aangenomen als BZ-ambtenaren. De man-vrouw verhouding is 47% - 53% en hun gemiddelde leeftijd 47,6 jaar.
- 2241 personen zijn aangenomen als lokaal medewerkers op de posten, met een man-vrouw verhouding van 40% - 60% en een gemiddelde leeftijd van 42,6 jaar.
- Op het departement in Den Haag werken 1838 BZ ambtenaren.
- Op de posten en Regionale Support Offices (RSO's) werken 843 uitgezonden BZ-ambtenaren en 293 attachés samen met de lokale medewerkers.
- Bij Buitenlandse Zaken werken 150 medewerkers gedetacheerd van andere ministeries.
- Eind 2016 zijn 69 BZ-ambtenaren gedetacheerd in Nederland en 46 in het buitenland.

Internationale Functie

BZ ontwikkelt HR-beleid en biedt praktische ondersteuning voor alle internationaal werkende rijksambtenaren, bijvoorbeeld via de Academie voor Internationale Betrekkingen (AIB), en door het expertisecentrum Wereldwijd Werken (3W) bij uitzendingen naar het buitenland. Voorts vindt uitwisseling van medewerkers plaats tussen BZ en andere departementen, ook op het niveau van het topmanagement (ABD). Een groot deel van de BZ-medewerkers is wereldwijd inzetbaar.

Eén team

Voor de uitvoering van het buitenlandbeleid zijn zowel uitgezonden BZ-medewerkers, lokaal aangenomen medewerkers, als de medewerkers van de andere departementen (inclusief attachés) onmisbaar. Op de post werken zij gezamenlijk aan de doelen van Nederland op basis van de 'One Team' gedachte. Het aantal uitgezonden medewerkers op de posten neemt af door opeenvolgende bezuinigingen, digitalisering en regionalisering.

Plaatsingsproces

Afwisseling tussen functies in Den Haag en in het buitenland is onmisbaar. BZ kent een overplaatsingssysteem waarbij de wereldwijd inzetbare medewerkers regelmatig van functie veranderen. De standaard plaatsingstermijn op een post is 5 jaar en op het departement 7 jaar. Vooralsnog wisselen ieder jaar binnen BZ ongeveer 700 ambtenaren van functie.

Naast uitwisseling van personeel binnen de Rijksoverheid vinden regelmatig detacheringen van BZ-medewerkers plaats bij internationale organisaties zoals de EU, de VN en de NAVO, evenals bij NGO's, denktanks en bedrijven.

Uitwisseling van personeel

Sinds 2014 vindt structureel uitwisseling plaats tussen topmanagers van de Algemene Bestuursdienst (ABD) en topmanagers van BZ. Momenteel zijn 12 BZ'ers op ABD-niveau werkzaam bij andere departementen, en 8 medewerkers op ABD-niveau van andere departementen werkzaam bij BZ. Ook op lagere schalen vindt steeds meer uitwisseling plaats.

Concordaat

De samenwerking tussen BZ en EZ is al sinds 1955 vastgelegd in een concordaat. Na de overgang van het Directoraat-Generaal Buitenlands Economische Betrekkingen (DGBEB) van EZ naar BZ in 2012 is dit concordaat in juni 2014 herzien. Bij de benoemingen van ambassadeurs of consuls-generaal op economisch relevante posten vindt nauw contact plaats tussen beide ministeries. Hetzelfde geldt voor benoemingen op overige economische functies.

6 Begrotingscyclus en HGIS

6.1 *Begrotingscyclus*

De begrotingscyclus bestaat uit de begrotingsvoorbereiding, de begrotingsuitvoering en de verantwoording. De Ministerraad neemt in beginsel één maal per jaar besluiten over de verdeling van de begrotingsmiddelen in het kader van de Voorjaarsnota (voor het lopende jaar) en de Kaderbrief (voor het komende jaar). Dit gebeurt normaliter rond april. De besluitvorming heeft zowel betrekking op de binnenlandse uitgaven als op de HGIS (Homogene Groep Internationale Samenwerking, zie in 6.2). Input voor deze jaarlijkse besluitvorming vormen de beleidsbrieven van de ministeries, die in maart worden ingediend bij Financiën. In de beleidsbrieven formuleren ministeries hun eventuele claims. Het HGIS-deel van de beleidsbrieven wordt ook naar de minister van Buitenlandse Zaken gestuurd, omdat deze de besluitvorming over de HGIS-middelen coördineert. De invulling van de Kaderbrief wordt vormgegeven in de Memorie van Toelichting/Miljoenennota.

Na de besluitvorming over de Voorjaarsnota/Kaderbrief moeten nieuwe claims of tegenvallers voor de begroting in principe wachten tot volgend jaar. Wel is er de mogelijkheid om gedurende de uitvoering wijzigingen in het lopende jaar door te voeren. Dit vindt plaats via suppletore begrotingswetten. Op BZ worden deze wijzigingen intern voorbereid in de jaarplancycclus (voorjaar, ten behoeve van de eerste suppletore wet) en de uitvoeringsrapportage (september, ten behoeve van de tweede suppletore wet). De laatste mutaties van het jaar worden aan de Tweede Kamer gemeld in de zogenoemde Decemberbrief.

Na afloop van het jaar wordt de verantwoording van BZ opgesteld. De verantwoording wordt beoordeeld door de accountantsdienst (ADR) (ten behoeve van de accountantsverklaring) en door de Algemene Rekenkamer. Op de derde woensdag in mei biedt de minister van Financiën het Jaarverslag van het Rijk en alle verantwoordingen van de verschillende departementen aan de Kamer aan.

Begrotingsbehandeling in het Parlement

De begrotingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking worden doorgaans in het najaar in de Tweede Kamer behandeld. In december stemt de Tweede Kamer over de begrotingen (en eventuele amendementen daarop) van alle ministeries. Vóór het Kerstreces spreekt de Eerste Kamer zich uit over de begrotingen (tot nu toe zonder het houden van een apart debat over de begrotingen).

6.2 *Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)*

Wat is de Homogene Groep Internationale Samenwerking?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een budgettair overzicht binnen de Rijksbegroting, dat is ingesteld in 1997 als onderdeel van de herijking van het buitenlands beleid. In de HGIS worden de buitenlandactiviteiten van de departementen gebundeld. Daarmee is in één oogopslag zichtbaar welke uitgaven Nederland doet in het kader van internationale samenwerking.

Binnen de HGIS wordt onderscheid gemaakt tussen de uitgaven die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance*, ODA) en andere uitgaven voor internationaal beleid ('non-ODA'). De minister van Buitenlandse Zaken is coördinator van het buitenlandbeleid en daarmee ook van de HGIS. De minister voor Buitenlandse Handel en OS is eerstverantwoordelijke voor de coördinatie van de ODA-middelen.

Omvang HGIS

De HGIS-nota voor 2017 volgt de indeling van de begrotingen van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De totale omvang van de HGIS is EUR 5,4 miljard (2017). Het aandeel van BZ en BHOS samen binnen de HGIS is ongeveer 66% van de uitgaven. Binnen de HGIS is een totaal van 4 miljard (74%) ODA. De begrotingsartikelen in de HGIS zijn op dit moment verdeeld over acht beleidsthema's:

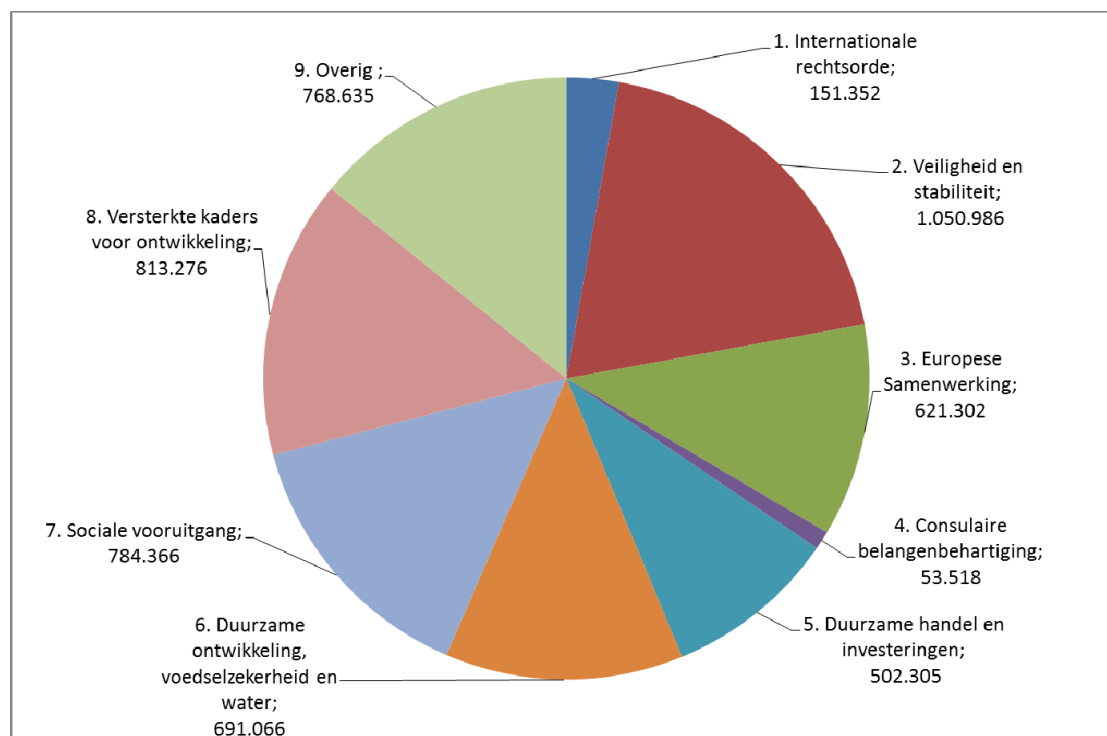
- versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van de mensenrechten;
- veiligheid en stabiliteit;
- Europese samenwerking;
- consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van NL waarden en belangen;
- duurzame handel en investeringen;
- duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid en water;
- sociale vooruitgang;
- versterkte kaders voor ontwikkeling.

In enkele gevallen (Dutch Good Growth Fund/DGGF, Budget Internationale Veiligheid/BIV) is tevoren niet duidelijk in welke mate er sprake zal zijn van een ODA-component conform de OESO/DAC-definities. Vooralnog wordt het ODA-aandeel daarom niet benoemd. In het HGIS jaarverslag wordt de precieze omvang van ODA opgenomen.

Omvang van de HGIS in miljoen EURO's						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal uitgaven stand HGIS nota 2017	6374,6	5436,8	4977,1	4859,7	4880,3	5088,3
Totaal ontvangsten stand HGIS nota 2017	328,9	183,3	134,7	134,6	134,5	134,4
Saldo HGIS-uitgaven en ontvangsten	6045,7	5235,5	4842,4	4725,1	4745,8	4953,9

Verdeling naar thema

De totale HGIS-uitgaven voor 2017 bedragen EUR 5,436 miljard. De bedragen (x EURO 1000) per beleidsthema zijn:

Bovenstaand overzicht van de HGIS-uitgaven is exclusief de intensiveringen voor BZ en BHOS conform het regeerakkoord. Deze intensiveringen zijn nog niet naar de thema's verdeeld en daarom niet in het overzicht opgenomen. Nadere invulling volgt. Kort gezegd komen de intensiveringen hier op neer:

- Bij het ODA-budget is sprake van een correctie op eerdere kasschuiven (Rutte-II) voor een totaalbedrag van EUR 753 mln in de jaren 2019-2021. Daarnaast is sprake van een intensivering van in totaal EUR 1 mrd in de periode 2018-2021. Voorts blijft de koppeling van het ODA-budget aan de ontwikkeling van het BNI gehandhaafd.
- Een bedrag oplopend tot structureel EUR 40 mln wordt uitgetrokken voor versterking van het postennet.
- Bij BZ non-ODA is sprake van een bijdrage voor cybersecurity van EUR 1 miljoen in 2019 en structureel vanaf 2020 EUR 2 miljoen (als onderdeel van een rijksbrede enveloppe).

Waarom de HGIS?

1. De bundeling van buitenlanduitgaven in de HGIS versterkt de samenhang in het buitenlands beleid en leidt tot programmatische samenwerking en interdepartementale ontschotting.

- Dankzij de HGIS kan het kabinet niet alleen politiek maar ook financieel het geïntegreerd buitenlands beleid vormgeven en uitvoeren. Hierdoor wordt de samenhang vergroot. De HGIS dwingt als het ware tot het maken van een integrale afweging van diverse internationale beleidsprioriteiten.
- De internationale context stelt steeds hogere eisen aan een geïntegreerd buitenlands beleid om in te kunnen spelen op verschillende en met elkaar verweven ontwikkelingen zoals de migratievraagstukken, klimaatverandering, energiepolitiek, biodiversiteit, voedselzekerheid en uitdagingen op het gebied van veiligheid en ontwikkeling. Hierbij is het van belang een integrale afweging te maken tussen verschillende uitgaven voor buitenlands beleid. Dit geldt bijvoorbeeld voor de 3D-benadering (*Diplomacy, Defence, Development*), de economische belangenbehartiging, gastlandbeleid en het postennet.
- Vanuit de HGIS zijn in het verleden nieuwe initiatieven gefinancierd met betrokkenheid van meerdere ministeries. Voorbeelden zijn bijdragen aan crisisbeheersingsoperaties (o.a. Afghanistan, Mali, Irak), vestiging van internationale organisaties in Nederland (o.a. NCIA, Europol, ICC en Eurojust) en internationale conferenties in Nederland (o.a. Nuclear Security Summit, Global Conference on CyberSpace, en het EU-voorzitterschap).
- In lijn met de rijksbrede trend wordt binnen de HGIS steeds meer samengewerkt bij de inzet van personeel en materieel ten behoeve van het buitenlands beleid. Voorbeelden hiervan zijn de oprichting van 3W (Wereldwijd Werken), de harmonisatie van het reisbeleid en de Academie voor Internationale Betrekkingen.
- De ODA-uitgaven maken onderdeel uit van de HGIS en zijn gekoppeld aan het BNI. De HGIS biedt het kader waarbinnen de ODA uitgaven worden gecoördineerd. Dit zorgt voor samenhang van de ODA-activiteiten op de verschillende departementale begrotingen, om onder meer effectief te werken aan inclusieve groei, stabiliteit en armoedebestrijding. Het gaat bijvoorbeeld om bijdragen aan de Wereldbank (Financiën), landbouwcontributies (EZ), het Stabiliteitsfonds (BZ), het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF; BZ), eerstejaarsopvang van asielzoekers (V&J) en bijdragen voor noodhulp (BHOS), etc.

2. De HGIS biedt overzicht.

- Jaarlijks wordt de inzet op de HGIS gepubliceerd door middel van een HGIS-nota en HGIS-jaarverslag. Deze verschijnen tegelijkertijd met de overige begrotingsstukken (bij Prinsjesdag en Verantwoordingsdag).

- Omdat de HGIS een overzicht geeft van het buitenlands beleid (ODA én non-ODA) en de buitenland uitgaven, kunnen de Eerste en Tweede Kamer daar bij de begrotingsbehandeling integraal over debatteren. De belangstelling vanuit het parlement voor de HGIS is aanzienlijk.
- Ook andere landen (bijv. Canada en Oostenrijk) hebben belangstelling getoond voor een dergelijke constructie.

HGIS Besluitvorming

- De minister van Buitenlandse Zaken coördineert de uitgaven voor buitenlands beleid. De HGIS besluitvorming wordt interdepartementaal voorbereid in de Coördinatiecommissie voor Internationale Aangelegenheden (CoRIA). De verantwoordelijkheid voor de ambtelijke voorbereiding ligt bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- De HGIS kent in de MR een specifiek besluitvormingsmoment op basis van het voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken. Deze HGIS besluitvorming maakt onderdeel uit van de totale budgettaire besluitvorming in het voorjaar (besluitvormingsmemorandum).
- De middelen die onderdeel zijn van de HGIS staan op de diverse departementale begrotingen. De betreffende ministers blijven verantwoordelijk voor de eigen begroting.
- Voor loon- en prijsstijgingen (inclusief wisselkoersontwikkelingen) en niet-voorzien tegenvallers is binnen de HGIS vanuit de BNI-bijstelling een reservering opgenomen op het artikel HGIS nominaal en onvoorzien. Compensatie voor loon- en prijsbijstelling vindt met voorrang plaats uit deze reservering. Daarbij wordt voor de HGIS rekening gehouden met de buitenlandcomponent van deze uitgaven.
- Bij de begrotingsuitvoering kan er aanleiding zijn om herschikkingen voor te stellen binnen het totaal van de HGIS. Tegenvallers dienen in eerste instantie binnen de HGIS op dezelfde begroting te worden opgevangen en meevallers kunnen worden besteed aan andere uitgaven binnen de HGIS. Voor (majeure) beleidsintensiveringen geldt gecoördineerde besluitvorming door de Ministerraad. Dit geldt ook voor tegenvallers die niet binnen de HGIS op dezelfde begroting worden gecompenseerd.

HGIS-momenten (lopen parallel met reguliere begrotingsmomenten)

medio maart	De minister van BZ, als coördinator van de HGIS, ontvangt de HGIS delen van de beleidsbrieven van alle ministeries.
April	HGIS besluitvorming in CoRIA (op basis van beleidsbrieven). HGIS besluitvorming in MR (tegelijk met de reguliere Voorjaarsbesluitvorming in de MR).
Mei	Aanbieden HGIS jaarverslag aan de Tweede Kamer (afgestemd in CoRIA).
Juli	HGIS nota in CoRIA.
Prinsjesdag	Aanbieden HGIS nota aan de Tweede Kamer.

6.3 Jaarplancyclus

BZ werkt met een jaarlijkse planning- en controlcyclus. Startpunt van de cyclus is het jaarplan. Alle posten, directies en RSO's stellen jaarlijks een plan op waarin afspraken over resultaten met de departementsleiding worden vastgelegd. De jaarplannen van de posten omvatten ook de inzet en werkbudgetten van de EZ-medewerkers op de posten. Na afloop van het jaar stellen de posten, directies en RSO's een jaarverslag op.

De toenemende differentiatie van het postennet noopt tot een meer op maat gesneden aanpak van de jaarplancyclus. Voor vijftien landen met aanmerkelijk Nederlands belang worden Meerjarig Interdepartementale Beleidskaders (MIB's) opgesteld voor de rijksbrede inzet van Nederland voor een periode van vier jaar. De posten in de vijftien OS-partnerlanden werken met zogenaamde Meerjarige Strategische Plannen (MJSP's) voor vier jaar. Voor de ca. zeventig kleine posten beperkt het jaarplan zich tot de hoogst noodzakelijke informatieniveau.

7 Beschrijving dienstonderdelen

7.1 Organisatiebesluit

De beschrijving van de dienstonderdelen volgt op hoofdlijnen het organisatiebesluit van het ministerie van Buitenlandse Zaken (2017). Hierin zijn de hoofdstructuur en taken van het ministerie beschreven tot en met het directieniveau. Als de hoofdstructuur en taken van het ministerie veranderen, wordt ook het organisatiebesluit aangepast. Het organisatiebesluit wordt getekend door de minister van Buitenlandse Zaken en gepubliceerd in de Staatscourant. Aan het besluit toegevoegd zijn de namen van de leidinggevendenden.

7.2 Secretaris-generaal en plaatsvervangend secretaris-generaal

7.2.1 Secretaris-generaal (SG)

Secretaris-generaal: *drs. J.M.G. (Joke) Brandt*

De secretaris-generaal (SG) heeft onder andere tot taak de algemene leiding van het Ministerie, het informeren en adviseren van de bewindspersonen over alle aangelegenheden het Ministerie betreffende, en het voorzitten van het SGDG-beraad, waarin onder andere besluiten worden genomen over het algemene beleid en beheer van het Ministerie.

De SG geeft leiding aan de volgende centrale dienstonderdelen:

Bureau Secretaris-generaal (BSG)

Hoofd: *drs. M.A.J. (Mirjam) Krijnen*
Plv. hoofd: *drs. E.W.C. (Ilse) Smits*

BSG is als stafbureau belast met ondersteuning van de politieke en ambtelijke leiding van het Ministerie bij interne beleidsvorming en besluitvorming, het algemene management van het Ministerie en de externe contacten (zoals de parlementaire communicatie en het optreden van het Ministerie in het interdepartementale verkeer). BSG verzorgt alle taken die centraal belegd zijn voor de Directoraten-Generaal en directies.

Directie Communicatie (COM)

Directeur: *drs. R. (Remco) Dolstra*
Plv. Directeur: *drs. S. (Sander) Cohen*

COM is belast met de interne en externe communicatie van de beleidsdoelstellingen van het Ministerie. De communicatiewerkzaamheden hebben betrekking op de (strategie over de) implementatie en het naar buiten uitdragen en verklaren van beleidsvoornemens op strategisch, tactisch en operationeel niveau vanuit de beleidsterreinen van het Ministerie.

Innovatieteam DARE

Programmadirecteur *H.G. (Hermien) van Triest*

DARE staat voor Durven, Ambitie, Resultaat en Effectief. DARE ondersteunt veranderingen in de organisatie, zoals Het Nieuwe Werken.

Ambassadeur in Algemene Dienst (AMAD)

drs. P. (Piet) de Klerk (tot 1 oktober 2017)
drs. A.T.S (Alle) Dorhout

7.2.2 Plaatsvervangend Secretaris-generaal (PSG)

Plv. Secretaris-Generaal *drs. W.A. (Willem) van Ee*

De plaatsvervangend secretaris-generaal (PSG) is Chief Information Officer (CIO) binnen het Ministerie en verantwoordelijk voor de informatievoorziening. Hij heeft tevens de leiding over de volgende centrale dienstonderdelen:

Directie Vertalingen (AVT)

Directeur: *drs. W.G. (Wolfram) Metz*

AVT is belast met het verzorgen van vertalingen in en uit de vreemde talen voor het eigen ministerie, andere ministeries, het Koninklijk Huis, het Kabinet van de Minister-President en voor Hoge Colleges van Staat. AVT verstrekt tevens taalkundige en culturele adviezen.

Directie Bedrijfsvoering (DBV)

Directeur: *mr. M.A.H. (Marc) Salimans*
Plv. Directeur: *drs. J.J.J. (Joan) Wiegman*

DBV is belast met het beleid en de kaderstelling op het gebied van huisvesting, facilitaire dienstverlening, inkoop, informatievoorziening en archief. DBV is belast met fysieke beveiliging, informatiebeveiliging, personele en persoonsbeveiliging, alsmede met de advisering op deze gebieden. Voorts is DBV verantwoordelijk voor het integriteitsbeleid, gegevensbescherming en crisisbeheersing. DBV is lijnverantwoordelijk voor de hoofden van de RSO's.

Directie Juridische Zaken (DJZ)

Directeur: *mr. drs. A.S. (Siemon) Tuinstra*
Plv. Directeur: *mr. J.O. (Jan) van der Loo*

DJZ is belast met het behandelen van vraagstukken op alle terreinen van het recht. DJZ treedt op als agent van het Koninkrijk, dan wel Nederland, voor de Europese en internationaalrechtelijke colleges (o.a. in Den Haag, Luxemburg en Straatsburg). DJZ is expertisecentrum voor de rijksoverheid en treedt op als raadsman van het Ministerie voor de bestuurs- en civiele rechter. Tot de taken van DJZ behoren tevens volkenrechtelijke advisering, het coördineren van de voorbereiding tot en met de bekendmaking van de verdragen voor het Koninkrijk, het opstellen van BZ-wetgeving, het coördineren van zaken op het gebied van de Wet openbaarheid van bestuur, van de Wet bescherming persoonsgegevens en van de Nationale Ombudsman;

Directie Protocol en Gastlandzaken (DPG)

Directeur: *mr. R.S. (Roelof) van Ees*
Plv. Directeur: *drs. M. (Martijn) Elgersma*

DPG is belast met het gastlandbeleid van Nederland. Dit omvat het faciliteren van ambassades en internationale organisaties en hun medewerkers in Nederland, alsmede het handhaven en implementeren van de wet- en regelgeving op dit gebied. Daarnaast organiseert DPG de staats- en

(werk)bezoeken van inkomende en uitgaande hoogwaardigheidsbekleders, alsmede van bepaalde evenementen. DPG vervult protocoltaken, inclusief het regeringsprotocol. De Ambassadeur voor Internationale Organisaties (AMIO) is aan DPG verbonden;

Directie Financieel Economische Zaken (FEZ)

Directeur: *mw. S.J. (Sabine) Blokhuis*
Plv. Directeur: *drs. G.J. (Gijs) Gerlag*

FEZ is concerntcontroller en adviseert de politieke- en ambtelijke leiding conform de Comptabiliteitswet en het Besluit Taak FEZ. Zij ondersteunt de budgethouders bij besluitvorming op centraal en decentraal niveau, bewaakt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid, bevordert de integratie van beheer en beleid en levert daardoor een bijdrage aan het realiseren van de beleidsdoelstellingen van het Ministerie. FEZ doet dit door kaders voor bedrijfsvoering te stellen, op hoofdlijnen toezicht te houden, financiële en andere bedrijfsvoeringprocessen te begeleiden en ondersteunen, alsmede te adviseren waar dat gewenst wordt of zij dit noodzakelijk acht. FEZ is belast met aansturing van de financiële functie op het departement en de posten (domeinsturing).

Hoofddirectie Personeel en Organisatie (HDPO)

Hoofd Directeur: *mr. drs. J.H.A.C. (Jennes) de Mol*
Plv. Directeur: *mw. drs. S.K. (Sheila) Karwal*

HDPO is belast met de ontwikkeling en implementatie van beleid, kaders, systemen en instrumenten op het gebied van organisatie en personeel van het Ministerie en ten aanzien van internationaal werkende ambtenaren rijksbreed. Daarnaast adviseert en ondersteunt HDPO het lijnmanagement bij de toepassing ervan. De directie is tevens belast met de ontwikkeling en organisatie van opleidingsprogramma's ten behoeve van alle medewerkers van het Ministerie alsmede internationaal werkende ambtenaren rijksbreed (Academie voor Internationale Betrekkingen).

Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie (IOB)

Directeur: *dr. W. (Wendy) Asbeek Brusse*

IOB is belast met het leveren van een bijdrage aan kennis over de uitvoering en effecten van het Nederlands buitenlands beleid. IOB voorziet in onafhankelijke evaluatie van beleid en uitvoering ten aanzien van alle beleidsterreinen die vallen binnen de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Voorts adviseert IOB ten aanzien van de programmering en uitvoering van de evaluaties die onder verantwoordelijkheid van beleidsdirecties en ambassades worden gedaan.

Inspectie en Evaluatie Bedrijfsvoering (ISB)

Inspecteurs: *drs. M.A. (Maarten) Brouwer*
drs. G.S. (Gerben) de Jong
drs. W.T. (Wilfred) Mohr

ISB is belast met de organisatiedoorlichting van posten en directies, gericht op een onafhankelijke en integrale beoordeling van het functioneren van de beleids- en bedrijfsvoering en op advisering ter optimalisering daarvan.

Regionale Service Organisaties (RSO)

RSO's zijn belast met de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken en consulaire taken van de posten in de diverse regio's.

Directie 3W (Wereld Wijd Werken)

Directeur:

P. (Paul) Heemskerk

Plv. Directeur:

Kolonel drs. B. (Ben) Hendriksen

3W is een Shared Service Organisatie belast met de levering van producten en diensten ter ondersteuning van diegenen die voor de Nederlandse overheid in het buitenland werken, reizen en verblijven.

7.3 Directoraten-Generaal (in alfabetische volgorde)

7.3.1 Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB)

DGBEB

drs. M.C. (Marten) van den Berg

Plv. DGBEB

drs. G.M. (Guido) Landheer

Het Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen staat onder leiding van de Directeur-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB) en is belast met het versterken van de positie van ondernemend Nederland in de wereld. DGBEB draagt bij aan de ontwikkeling van een duurzaam mondiaal handels- en investeringssysteem. Tot de taak van DGBEB behoren economische diplomatie, het bevorderen van de bilaterale handel en investeringen, het stimuleren van internationaal ondernemen, de acquisitie van investeringen uit het buitenland, de opdrachtverlening aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) op het gebied van economische diplomatie, het sluiten van handels- en investeringsverdragen via de EU, het sluiten van bilaterale investeringsverdragen en het stimuleren van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. DGBEB is, in overleg met DGPZ, verantwoordelijk voor de controle op de export van strategische goederen.

DGBEB organiseert de economische missies naar het buitenland en is aanspreekpunt voor de economische afdelingen van het postennet. DGBEB is voorts verantwoordelijk voor het contact met en onderhandelingen in diverse internationale organisaties op het gebied van handel en investeringen, zoals de Europese Commissie en de Raad, WTO, UNCTAD en OESO.

Het Directoraat-Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen bestaat uit:

Directie Internationaal Ondernemen (DIO)

Directeur:

A.M.A. (André) Driessen

Plv. Directeur:

drs. T.C. (Tjerk) Opmeer

DIO is belast met het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling door het versterken van duurzame internationale handel en investeringen en van de economische naamsbekendheid van Nederland. DIO is voorts, in samenspraak met het ministerie van Financiën, beleidsverantwoordelijk voor de Exportkredietverzekeringfaciliteit (EKV) van de Staat. Daarnaast vervult DIO een dienstverlenende functie voor onder andere de ministeries van Algemene Zaken en van Economische Zaken.

Directie Economische Advisering en Beleidsontwikkeling (EAB)

Directeur: *drs. G.M. (Guido) Landheer*

Clusterhoofd: *drs. L. (Loes) Brinkman*

EAB is belast met de strategische beleidsvorming ten aanzien van internationalisering van de Nederlandse economie. Voorts is EAB belast met de coördinatie van de Nederlandse inbreng in de OESO. Zij functioneert daarnaast ondersteunend voor veel DGBEB-brede inhoudelijke en beleidsprocessen.

Directie Internationale Marktordening en Handelspolitiek (IMH)

Directeur: *drs. R.W.A. (Ronald) Roosdorp*

Plv. Directeur: *drs. H.P. (Hans Peter) van der Woude*

IMH is belast met het bevorderen van open internationale handel en investeringen en de verankering daarvan in internationale afspraken en in Europees beleid. Voorts bevordert IMH internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen door de ontwikkeling van gedragsstandaarden voor het ondernemen en door als netwerkpartner rond internationaal ondernemen publiek-privaat bij te dragen aan het realiseren van duurzaamheids- en ontwikkelingsdoelen. IMH controleert de export van strategische goederen, met name goederen voor tweërlei gebruik, gericht op kansen voor het innovatieve en hightech bedrijfsleven en een veiliger wereld.

7.3.2 Directoraat-Generaal Europese Samenwerking (DGES)

DGES: *mr. M.E.C. (Thijs) van der Plas*

Plv. DGES: *roulerend onder de directeuren binnen DGES*

Het Directoraat-Generaal Europese Samenwerking staat onder leiding van de Directeur-Generaal Europese Samenwerking (DGES) en is verantwoordelijk voor de relatie tussen Nederland en afzonderlijke (kandidaat)lidstaten van de Europese Unie (EU). DGES draagt zorg voor een samenhangend Nederlands beleid binnen de Europese Unie en regionale organisaties zoals de Raad van Europa en de Benelux. DGES stemt met andere ministeries de Nederlandse inbreng in het Europese besluitvormingsproces af. DGES is een schakel tussen de andere ministeries en de permanente vertegenwoordiging bij de Europese Unie (PV EU) in Brussel. DGES draagt zorg voor de dienstverlening aan Nederlanders die in het buitenland verblijven, stelt beleid op t.a.v. visumverlening en is dienstverlenend aan de vreemdelingenketen op het terrein van toelating van vreemdelingen. Voorts is DGES belast met internationale culturele samenwerking.

Het Directoraat-Generaal Europese Samenwerking bestaat uit:

Directie Europa (DEU)

Directeur: *drs. D. (Daphne) Bergsma*

Plv. Directeur: *drs. S.H.H. (Sander) Janssen*

DEU is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van alle lidstaten van de Europese Unie, de Europese buurlanden op de Balkan en in het Oosten tot en met de Kaukasus en Centraal-Azië. DEU is verantwoordelijk voor de Nederlandse inbreng in de Raad van Europa. Vanuit DEU worden de posten in de regio aangestuurd. DEU draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken

regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

Afdelingen

DEU-1

Hieronder vallen Armenië, Azerbeidzjan, Bulgarije, Denemarken, Estland, Finland, Georgië, Hongarije, IJsland, Kazakstan, Kirgizië, Letland, Litouwen, Moldavië, Noorwegen, Oekraïne, Oezbekistan, Polen, Roemenië, Rusland, Slowakije, Tadzjikistan, Tsjechië, Turkmenistan, Wit-Rusland, Zweden en de Raad van Europa.

DEU-2

Hieronder vallen de landen Albanië, Andorra, België, Bosnië-Herzegovina, Cyprus, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Kosovo, Kroatië, Liechtenstein, Luxemburg, Macedonië, Malta, Monaco, Montenegro, Oostenrijk, Portugal, San Marino, Servië, Slovenië, Spanje, Turkije, Vaticaanstad, het Verenigd Koninkrijk, en Zwitserland.

Directie Integratie Europa (DIE)

Directeur: *mr. J.A. (Joost) Flamand*
Plv. Directeur: *drs. H.A. (Hanno) Würzner*

DIE is belast met de voorbereiding van politieke besluitvorming van het Nederlandse EU-beleid en is verantwoordelijk voor institutionele vormgeving, EU-uitbreiding, EU-OS en de EU-meerjarenbegroting. DIE coördineert instructies voor Brusselse werkgroepen en Comités en verzorgt de voorbereiding van Raden van Ministers en de Europese Raad, inclusief de daarbij behorende Kamerdebatten.

Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid (DCV)

Directeur: *mr. J.W.H.M. (Jan Willem) Beaujean*
Plv. Directeur: *drs. H.L. (Henk) van der Vegt*

DCV is belast met het verlenen van consulaire diensten aan Nederlanders in het buitenland en draagt bij aan de regulering van het vreemdelingenverkeer naar Nederland. DCV werkt hierbij nauw samen met interne en externe stakeholders. DCV is belast met aansturing van de consulaire functie op het departement en de posten (domeinsturing).

Eenheid Strategische Advisering (ESA)

Hoofd *drs. M.D. (Marc) Gerritsen*

ESA is belast met het verzorgen van strategische analyses en adviezen voor de politieke- en ambtelijke leiding. ESA werkt voor alle directoraten-generaal. Directies kunnen terecht bij ESA voor lange termijn-visies. ESA overlegt regelmatig met de Strategische Beleidsadviseurs (SBA's) binnen de directies en met de speechschrijvers. ESA onderhoudt intensieve contacten met andere ministeries en kennisinstellingen in binnen- en buitenland. De Wetenschappelijk Raadadviseur (WRA) maakt deel uit van ESA.

Eenheid Internationaal Cultuurbeleid (ICE)

Hoofd ICE: *drs. A.P. (Arjen) Uijterlinde*
(tevens Ambassadeur Internationale Culturele Samenwerking)
Plv. hoofd ICE: *mr. drs. J.H.M. (Jos) van Dinther*

ICE is belast met de internationale culturele samenwerking, bestaande uit internationaal

cultuurbeleid, gedeeld cultureel erfgoed alsmede cultuur, sport en ontwikkelingssamenwerking. ICE draagt door middel van cultuuruitwisseling en culturele initiatieven bij aan de Nederlandse bilaterale relaties en aan het beeld van Nederland over de grens. ICE versterkt de internationale positie van de Nederlandse creatieve industrie. Hoofd ICE is tevens Ambassadeur Culturele Samenwerking (ACS).

Taskforce Brexit (TFB) (formeel: TFVK)

Hoofd: *mr. dr. J. (Jochem) Wiers*
Plv. Hoofd: *mr. J.C. (Hanneke) Boerma LLM*

De TFB is verantwoordelijk voor de coördinatie van de rijksbrede inzet t.a.v. de uittreding van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de Europese Unie. De Taskforce heeft naast een coördinerende, ook een inhoudelijk sturende rol, zowel voor het departementaal als het interdepartementaal overleg. De coördinatie op het Brexit-dossier behelst naast het zorgdragen voor de Nederlandse belangen bij de ‘scheidingsprocedure’ van het VK met de EU ook het waarborgen van de Nederlandse belangen in een nieuwe relatie van de EU met het VK.

7.3.3 Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS)

DGIS: *drs. A.C.C. (Christiaan) Rebergen*
Plv. DGIS: *ir. R.M. (Reina) Buijs MPH*

Het Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) staat onder leiding van de Directeur-Generaal Internationale Samenwerking en draagt zorg voor de initiëring, de coördinatie, het budgetair beheer en de uitvoering van het beleid voor internationale samenwerking.

Het Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking bestaat uit:

Bureau Internationale Samenwerking (BIS)

Hoofd: *drs. J.H.L.M. (Joost) Andriessen*

BIS is belast met thema-overstijgende, strategische onderwerpen op ontwikkelingssamenwerking en speelt daarbij een coördinerende en verbindende rol binnen het DGIS. BIS signaleert daarnaast trends in ontwikkelingssamenwerking en internationale verhoudingen en vertaalt deze naar strategische beleidsadviezen. Voorts ontwikkelt BIS resultaatgerichte kaders voor de vormgeving en uitvoering van OS.

Directie Duurzame Economische Ontwikkeling (DDE)

Directeur: *mr. H. (Hans) Docter (tevens AMBO, ambassadeur Bedrijfsleven en Ontwikkelingssamenwerking)*
plv. Directeur: *drs. S.J.V. (Selwyn) Moons*

DDE is belast met het bevorderen van duurzame economische groei en zelfredzaamheid als motor voor armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. Centraal staan het versterken van lokaal ondernemingsklimaat en ondernemerschap in lage- en middeninkomenslanden en het stimuleren van bijdragen van het Nederlands bedrijfsleven daaraan. Directeur DDE is tevens ambassadeur Bedrijfsleven & Ontwikkelingssamenwerking. De Taskforce Innovatieve Financiering is verbonden aan DDE.

Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp (DSH)

Directeur: *drs. J.E. (Jelte) van Wieren*
Plv. Directeur: *mr. G. (Gert) Kampman*
Militair Adviseur: *O.G.H. (Oscar) van Lent*

DSH is belast met het bevorderen van veiligheid, stabiliteit, rechtsorde, goed bestuur, wederopbouw en humanitaire hulp in conflictgebieden en fragiele staten. DSH is verantwoordelijk voor het beheer van de middelen voor Veiligheid & Rechtsorde, waaronder het stabiliteitsfonds en het wederopbouwfonds, en overlegt daartoe met DVB. DSH werkt samen met de Taskforce Migratie.

Directie Sociale Ontwikkeling (DSO)

Directeur: *drs. L.C. (Lambert) Grijns*
(tevens ASRA, Ambassadeur voor Aids en Seksuele en Reproductieve Rechten)
Plv. Directeur: *drs. Y.E.D.M. (Yvonne) Stassen*

DSO is belast met het bevorderen van sociale ontwikkeling binnen het beleid voor internationale en ontwikkelingssamenwerking. Prioriteiten zijn seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), gendergelijkheid en vrouwenrechten, participatie van maatschappelijke organisaties en burgers, alsmede de hoger onderwijs stimulerende (kennis)programma's voor studenten uit ontwikkelingslanden. De Ambassadeur voor Aidsbestrijding (AMBA) en de Taskforce Vrouwenrechten en Gendergelijkheid (TFVG) zijn verbonden aan DSO. De TFVG is verantwoordelijk voor coördinatie en uitvoering van beleid ten aanzien van vrouwenrechten en gendergelijkheid, voor zowel de Minister van Buitenlandse Zaken als de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De TFVG werkt kolomoverstijgend.

Directie Inclusieve Groene Groei (IGG)

Directeur: *drs. C.A. (Carola) van Rijnsoever (tevens AMDO, Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling en ARCA, Arctisch Ambassadeur)*
Plv. Directeur: *drs. G.A.C.M. (Ardi) Braken*

IGG is belast met de zorg voor de totstandkoming en uitvoering van het Nederlandse internationale beleid op de thema's energie, klimaat, water, voedselzekerheid, grondstoffen en de polaire gebieden. Directeur IGG is tevens Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling (AMDO) en Arctisch Ambassadeur. De gezant Natuurlijke Hulpbronnen is verbonden aan IGG.

Programma Werk in Uitvoering (WiU)

Programmamanager *dr. F.P. (Floris) Blankenberg*

WiU beoogt een kwaliteitsimpuls te geven aan de beleidswerkzaamheden van het Ministerie en de uitvoering ervan. Met dat oogmerk ontwikkelt het programma opleidingen en hulpmiddelen voor medewerkers en maakt het deze toegankelijk. Voorts heeft het binnen het Ministerie een expertisecentrum opgericht, dat de organisatie ondersteunt bij de inrichting van werkzaamheden.

7.3.4 Directoraat-generaal Politieke Zaken (DGPZ)

DGPZ: *drs. A. (André) Haspels*
plv. DGPZ: *drs. P.J. (Pieter Jan) Kleiweg de Zwaan*

Het Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ) staat onder leiding van de Directeur-Generaal Politieke Zaken en geeft invulling aan het buitenlandbeleid (waaronder op het terrein van vrede en veiligheid, mensenrechten en het regiobeleid) en adviseert en coördineert op het gebied van buitenlandspolitieke aangelegenheden. DGPZ is belast met de aansturing van het postennet, waarin hij wordt bijgestaan door een Coördinator Postennet en de samenwerkende regiodirecties (met onder meer regiobureau Atlas).

Het Directoraat-Generaal Politieke Zaken bestaat uit:

Bureau Politieke Zaken (BPZ)

Hoofd, tevens Europees Correspondent: drs. N.J. (Nico) Schermers

BPZ is belast met de ondersteuning van DGPZ in zijn rol als politiek adviseur van de bewindslieden op het gebied van onder meer de dagelijkse politieke gebeurtenissen en de politieke betrekkingen met andere landen. Voorts stemt BPZ de Nederlandse inbreng af op het gebied van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) van de Europese Unie en is BPZ verantwoordelijk voor het horizontale Nederlandse sanctiebeleid.

Directie Sub-Sahara Afrika (DAF)

Directeur:

drs. M.A. (Mette) Gonggrijp

Plv. Directeur:

drs. R.J. (Robert-Jan) Siegert (sinds maart 2017 waarnemend directeur)

DAF is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen behorende tot Sub-Sahara Afrika. Vanuit DAF worden de posten in de regio aangestuurd. DAF draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

Afdelingen

DAF/HW: afdeling Hoorn van Afrika en West-Afrika

Hieronder vallen de landen: Benin, Burkina Faso, Centraal-Afrikaanse Republiek, Djibouti, Equatoriaal-Guinee, Mali, Eritrea, Ethiopië, Gabon, Gambia, Ghana, Guinee, Guinee-Bissau, Ivoorkust, Kaapverdië, Kameroen, Liberia, Mauritanië, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, Somalië, Sudan, Togo, Tsjaad en Zuid-Sudan.

DAF/MZ: afdeling Midden- en Zuidelijk Afrika

Hieronder vallen de landen: Angola, Botswana, Burundi, Comoren, DR Congo, Kenia, Lesotho, Madagaskar, Mauritius, Malawi, Mozambique, Namibië, Republiek Congo, Rwanda, Sao Tomé & Principe, Seychellen, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe en Zuid-Afrika.

Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten (DAM)

Directeur:

drs. B.M. (Birgitta) Tazelaar

plv. Directeur:

drs. M. (Mark) Zellenrath

DAM is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen

behorende tot Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Vanuit DAM worden de posten in de regio aangestuurd. DAM draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

Clusters

DAM/MOVP (Midden-Oosten Vredesproces):

Hieronder vallen Israël en de Palestijnse Gebieden.

DAM/ME (Maghreb & Egypte)

Hieronder vallen de landen: Marokko, Tunesië, Libië, Egypte, Algerije en Mauritanië.

DAM Mashreq

Hieronder vallen de landen: Syrië, Libanon, Jordanië en Irak.

DAM Golf

Hieronder vallen de landen: Bahrein, Iran, Koeweit, Oman, Qatar, Jemen, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten.

Directie Azië en Oceanië (DAO)

Directeur:

drs. P.C. (Peter) Potman

Plv Directeur:

mr. A.J. (Arjen) van den Berg MA

DAO is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen behorende tot Azië en Oceanië. Vanuit DAO worden de posten in de regio aangestuurd. DAO draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

Clusters

Oost-Azië

Hieronder vallen de landen: Brunei, Cambodja, China, Filipijnen, Japan, Laos, Maleisië, Marshall-eilanden, Micronesië, Mongolië, Noord-Korea, Palau, Singapore, Thailand, Vietnam en Zuid-Korea.

Zuid-Azië

Hieronder vallen de landen Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, India, Malediven, Nepal, Pakistan en Sri-Lanka.

Zuidoost Azië en Oceanië

Hieronder vallen de landen: Australië, Birma, Fiji, Indonesië, Nieuw-Zeeland, Oost-Timor, Papoea Nieuw Guinea, Solomon eilanden, Tonga en Vanuatu.

Directie Westelijk Halfrond (DWH)

Directeur:

mr. drs. M.J. (Marcel) de Vink

plv. Directeur:

drs. A.P. (Pauline) Diepenbroek

DWH is binnen het Ministerie en de rijksoverheid belast met de coördinatie van alle beleidsaangelegenheden, alsmede het geïntegreerd buitenlands beleid, ten aanzien van de landen behorende tot het Westelijk Halfrond. Vanuit DWH worden de posten in de regio aangestuurd. De Adviseur Koninkrijkszaken is belast met de behartiging van de buitenlandse belangen van de Caribische Koninkrijksdelen en de inachtneming van de kaders van het buitenlands beleid door de Koninkrijksdelen. DWH draagt zorg voor het onderhouden van contacten met relevante spelers in het beleidsveld en vergaart kennis over landen en gebieden. Zowel de Nederlandse ambassades als de regiomedewerkers in Den Haag spreken regelmatig met vertegenwoordigers van ngo's en het bedrijfsleven.

Afdeling Latijns-Amerika en Caribisch gebied

Cluster Zuid

Hieronder vallen de landen: Argentinië, Bolivia, Brazilië, Chili, Colombia, Ecuador, Paraguay, Peru en Uruguay.

Cluster Noord

Hieronder vallen de landen: Costa Rica, Cuba, Dominicaanse Republiek, El Salvador, Guatemala, Guyana, Haïti, Honduras, Jamaica, Nicaragua, Panama, Suriname, Trinidad & Tobago en overige kleine eilandstaten in het Caribisch gebied alsmede Venezuela.

Afdeling Noord-Amerika en Koninkrijkszaken

Noord-Amerika: Canada, de Verenigde Staten, Mexico en Belize;
Koninkrijkszaken: Aruba, Curaçao, St. Maarten.

DWH/AK: adviseur Koninkrijksaangelegenheden

mr. dr. A. (Nout) van Woudenberg LLM.

Directie Multilaterale Organisaties en Mensenrechten (DMM)

Directeur: *drs. P. (Peter) van der Vliet*

plv. Directeur: *drs. H.A. (Eric) Hilberink*

DMM is belast met de beleidsontwikkeling en coördinatie van het Nederlands buitenlands beleid (inclusief ontwikkelingssamenwerking) ten aanzien van de mensenrechten en diverse internationale organisaties. DMM stuurt diverse permanente ertegenwoordigingen aan. DMM houdt zich bezig met multilaterale organisaties en mensenrechten, de VN, de internationale financiële instellingen (IFI's), diverse internationale strafhoven en tribunalen, alsmede het internationaal schuldenbeleid. De Mensenrechtenambassadeur (MRA) is verbonden aan DMM.

Coördinator VN/Veiligheidsraad *drs. M.H. (Marriët) Schuurman*

Directie Veiligheidsbeleid (DVB)

Directeur: *drs. H.M.J. (Hester) Somsen*

plv. Directeur: *drs. M.J. (Maarten) Boef*

DVB is belast met het bevorderen van het Nederlandse veiligheidsbeleid (waaronder crisisbeheersing en vredesoperaties, non-proliferatie, ontwapening en wapenbeheersing, terrorismebestrijding en nationale veiligheid, cyber, en wapenexportcontrole), dat is gericht op het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid, de internationale rechtsorde en de internationale stabiliteit. Daarbij werkt DVB samen met de directie DSH.

De Posten

De posten zijn de vertegenwoordigingen van het Koninkrijk der Nederlanden in het buitenland: ambassades, consulaten(-generaal), permanente vertegenwoordigingen bij internationale organisaties en de honorair consulaten(-generaal).

7.4 Posten

De posten ressorteren onder het Directoraat-Generaal Politieke Zaken (DGPZ), dat onder meer belast is met (de coördinatie van) jaarplannen, resultaatafspraken, formatie en personeel. Voor de consulaire functie is er domeinsturing vanuit DCV, voor de financiële functie vanuit FEZ. Thematische sturing is er vanuit andere Directoraten-Generaal binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken en vanuit andere ministeries.

De posten staan onder leiding van een Chef de Poste (CdP) en in voorkomend geval van een plaatsvervangend Chef de Poste. De Chef de Poste is belast met onder andere de belangenbehartiging van het Koninkrijk der Nederlanden in zijn ambtsgebied, de leiding en inrichting van de post daaronder begrepen het bijdragen aan een ontschotte en versterkte samenwerking tussen ambtenaren van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de attachés op de post, de beleidsuitvoering, en aansturing van de honoraire consulaten(-generaal) in het ambtsgebied.

7.5 Tijdelijkheid

Enkele voornoemde dienstonderdelen en/of taken hebben een tijdelijk karakter. Voorbeelden zijn het innovatieteam DARE, het programma Werk in Uitvoering (WiU) en domeinsturing door de directies FEZ en DCV.

7.6 Speciaal vertegenwoordigers

Naast ‘reguliere’ ambassadeurs kent BZ de volgende speciaal vertegenwoordigers. Een aantal van deze functies staat hiervoor ook al vermeld bij de directies.

AMAD	Ambassadeur in Algemene Dienst <i>drs. P. (Piet) de Klerk (tot oktober 2017)</i> <i>drs. A.T.S (Alle) Dorhout</i>
AMBO	Ambassadeur Bedrijfsleven en Ontwikkelingssamenwerking nevenfunctie van directeur DDE (Directie Duurzame Economische Ontwikkeling) <i>mr. H. (Hans) Docter</i>
AMDO	Ambassadeur Duurzame Ontwikkeling nevenfunctie van directeur IGG (Directie Inclusieve Groene Groei) <i>drs. C.A. (Carola) van Rijnsoever</i>
AMIO	Ambassadeur Internationale Organisaties (Directie Protocol en Gastlandzaken) <i>drs. J.L.C. (Johan) van der Werff</i>
ACS	Ambassadeur Internationale Culturele Samenwerking nevenfunctie van hoofd ICE (Eenheid Internationaal Cultuurbeleid)

drs. A.P. (Arjen) Uijterlinde

ARCA	Arctisch Ambassadeur nevenfunctie van directeur IGG (Directie Inclusieve Groene Groei) <i>drs. C.A. (Carola) van Rijnsoever</i>
ASRA	Ambassadeur voor Aids en Sexuele en Reproductieve Rechten nevenfunctie van directeur DSO (Directie Sociale Ontwikkeling) <i>drs. L.C. (Lambert) Grijns</i>
Klimaatgezant	(directie Inclusieve Groene Groei) <i>drs. M.J.M. (Marcel) Beukeboom</i>
MRA	Mensenrechtenambassadeur (Directie Multilaterale Organisaties en Mensenrechten) <i>drs. C.T. (Kees) van Baar</i>
SGM	Speciaal Gezant Migratie <i>drs. M.E. (Marit) Maij</i>
SVCW	Speciaal Vertegenwoordiger Conventionele Wapenbeheersing <i>drs. H.M. (Hugo) Klijn</i>
SVGGM	Speciaal Vertegenwoordiger voor de Grote Meren (Directie Sub-Sahara Afrika) Nevenfunctie van beleidscoördinerend medewerker <i>drs. C.J. (Katja) Lasseur</i>
SVNH	Speciaal Vertegenwoordiger Natuurlijke Hulpbronnen (Grondstoffengezant) (Directie Inclusieve Groene Groei) <i>dr. D.J. (Dirk-Jan) Koch</i>
SVOP	Speciaal Vertegenwoordiger voor Europa en het Oostelijk Partnerschap (Directie Europa) <i>drs. W.A.C. (Adriaan) Palm</i>
(Syrië)	Speciaal Vertegenwoordiger voor Syrië (vanuit consulaat-generaal Istanbul) <i>drs. G.P.M.H. (Gerard) Steeghs</i>

Bijlage 1: Postennet

Ambassades (109)

- Abidjan, Ivoorkust
- Abu Dhabi, Verenigde Arabische Emiraten
- Abuja, Nigeria
- Accra, Ghana
- Addis Abeba, Ethiopië
- Algiers, Algerije
- Amman, Jordanië
- Ankara, Turkije
- Astana, Kazachstan
- Athene, Griekenland
- Bagdad, Irak
- Bakoe, Azerbeidzjan
- Bamako, Mali
- Bangkok, Thailand
- Beiroet, Libanon
- Belgrado, Joegoslavië
- Berlijn, Duitsland
- Bern, Zwitserland
- Boedapest, Hongarije
- Boekarest, Roemenië
- Bogotá, Colombia
- Brasilia, Brazilië
- Bratislava, Slowakije
- Brussel, België
- Buenos Aires, Argentinië
- Bujumbura, Burundi
- Caïro, Egypte
- Canberra, Australië
- Caracas, Venezuela
- Colombo, Sri Lanka
- Cotonou, Benin
- Dakar, Senegal
- Damascus, Syrië (tijdelijk gesloten)
- Dar es Salaam, Tanzania
- Dhaka, Bangladesh
- Doha, Qatar
- Dublin, Ierland
- Hanoi, Vietnam
- Harare, Zimbabwe
- Havana, Cuba
- Heilige Stoel, Italië
- Helsinki, Finland
- Islamabad, Pakistan
- Jakarta, Indonesië
- Juba, Zuid-Soedan

- Kaboel, Afghanistan
- Kampala, Uganda
- Khartoem, Sudan
- Kiev, Oekraïne
- Kigali, Rwanda
- Kinshasa, Democratische Republiek Congo
- Koeweit, Koeweit
- Kopenhagen, Denemarken
- Kuala Lumpur, Maleisië
- Lima, Peru
- Lissabon, Portugal
- Ljubljana, Slovenië
- Londen, Verenigd Koninkrijk
- Luanda, Angola
- Luxemburg, Luxemburg
- Madrid, Spanje
- Manilla, Filipijnen
- Maputo, Mozambique
- Mexico-stad, Mexico
- Moskou, Rusland
- Muscat, Oman
- Nairobi, Kenia
- New Delhi, India
- Nicosia, Cyprus
- Oslo, Noorwegen
- Ottawa, Canada
- Panama-stad, Panama
- Paramaribo, Suriname
- Parijs, Frankrijk
- Peking, China
- Port of Spain, Trinidad en Tobago
- Praag, Tsjechië
- Pretoria, Zuid-Afrika
- Pristina, Kosovo
- Rabat, Marokko
- Riga, Letland
- Riyadh, Saudi-Arabië
- Rome, Italië
- Sana'a, Jemen (tijdelijk gesloten)
- San José, Costa Rica
- Santiago de Chile, Chili
- Santo Domingo, Dominicaanse Republiek
- Sarajevo, Bosnië Herzegovina
- Seoul, Zuid-Korea
- Singapore, Singapore
- Skopje, Macedonië
- Sofia, Bulgarije
- Stockholm, Zweden
- Tallinn, Estland

- Tbilisi, Georgië
- Teheran, Iran
- Tel Aviv, Israël
- Tirana, Albanië
- Tokio, Japan
- Trípoli, Libië (tijdelijk gesloten)
- Tunis, Tunesië
- Valletta, Malta
- Vilnius, Litouwen
- Warschau, Polen
- Washington, Verenigde Staten van Amerika
- Wellington, Nieuw-Zeeland
- Wenen, Oostenrijk
- Yangon, Myanmar
- Zagreb, Kroatië

Consulaten-generaal (25)

- Antwerpen, België
- Bangalore, India (nog niet officieel geopend, besluitvorming in de loop van 2017)
- Chicago, Verenigde Staten van Amerika
- Chongqing, China
- Dubai, Verenigde Arabische Emiraten
- Düsseldorf, Duitsland
- Erbil, Irak
- Guangzhou, China
- Ho Chi Minh Stad, Vietnam
- Hongkong, China
- Istanboel, Turkije
- Kaapstad, Zuid-Afrika
- Miami, Verenigde Staten van Amerika
- Milaan, Italië
- Mumbai, India
- München, Duitsland
- New York, Verenigde Staten van Amerika
- Osaka/Kobe, Japan
- Rio de Janeiro, Brazilië
- San Francisco, Verenigde Staten van Amerika
- Sao Paulo, Brazilië
- Shanghai, China
- St. Petersburg, Rusland
- Sydney, Australië
- Toronto, Canada
- Vancouver, Canada

Permanente vertegenwoordigingen (zelfstandig) (7)

- EU te Brussel (België)
- FAO te Rome (Italië)
- NAVO te Brussel (België)
- VN te New York (Verenigde Staten)

- VN te Genève (Zwitserland)
- Raad van Europa te Straatsburg (Frankrijk)
- OPCW bij ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag (Nederland)

Permanente vertegenwoordigingen (ondergebracht bij een ambassade of PV) (29)

- African Union te Addis Abeba (Ethiopië)
- ASEAN te Jakarta (Indonesië)
- CARICOM te Port of Spain (Trinidad en Tobago)
- COMESA te Harare (Zimbabwe)
- Conference on Disarmament bij PV VN, Genève (Zwitserland)
- ESCAP te Bangkok (Thailand)
- EAC te Dar es Salaam (Tanzania)
- ECOWAS te Abuja (Nigeria)
- Habitat te Nairobi (Kenia)
- IAEA te Wenen (Oostenrijk)
- ICC bij PV OPCW, Den Haag (Nederland)
- IFAD bij PV FAO, Rome (Italië)
- IMO te Londen (Verenigd Koninkrijk)
- IOM bij PV VN, Genève (Zwitserland)
- League of Arab States te Caïro (Egypte)
- OAS te Washington (Verenigde Staten)
- OESO te Parijs (Frankrijk)
- OVSE te Wenen (Oostenrijk)
- Internationale Rode Kruis bij PV VN, Genève (Zwitserland)
- SADC te Pretoria (Zuid-Afrika)
- UNECA te Addis Abeba (Ethiopië)
- UNESCO te Parijs (Frankrijk)
- UNIDO te Wenen (Oostenrijk)
- UUNEP te Nairobi (Kenia)
- UNRWA te Ramallah (Palestijnse Gebieden)
- VN te Wenen (Oostenrijk)
- WFP bij PV FAO, Rome (Italië)
- World Tourism Organisation te Madrid (Spanje)
- World Trade Organisation bij PV VN, Genève (Zwitserland)

Andere vertegenwoordigingen (6)

- Almaty (ambassadekantoor), Kazachstan
- Chisinau (ambassadekantoor), Moldavië
- Lagos (ambassadekantoor), Nigeria
- Minsk (ambassadekantoor), Wit-Rusland
- NTIO (Netherlands Trade and Investment Office), Taipei (Taiwan)
- Ramallah (Vertegenwoordiging bij de Palestijnse Autoriteit), Palestijnse Gebieden

Regionale Service Organisaties (7)

- Westelijk Halfrond (Washington)
- West-Europa (Den Haag)
- Oost-Europa (Praag)

- Noordelijk Afrika (Accra)
- Zuidelijk Afrika (Pretoria)
- Midden-Oosten (Amman)
- Azië (Kuala Lumpur)

Netherlands Business Support Offices (21)

- Brazilië: Bello Horizonte, Porto Alegre
- China: Chengdu, Dalian, Jinan, Nanjing, Qingdao, Wuhan
- Duitsland: Hamburg, Frankfurt, Stuttgart
- Frankrijk: Lyon, Nantes
- India: Ahmedabad, Chennai, Hyderabad
- Mexico: Querétaro
- Spanje: Barcelona
- Turkije: Izmir
- Verenigd Koninkrijk: Manchester
- Verenigde Staten: Houston

Netherlands Education Support Offices (Nuffic NESO's).

Nuffic heeft met subsidie van het Nederlandse Ministerie van OCW kantoren opgezet in het buitenland, de zogeheten Netherlands Education Support Offices (Nuffic Neso's). De kantoren zijn gevestigd in regio's die van strategisch belang zijn voor het Nederlandse hoger onderwijs: Brazilië, China, India, Indonesië, Mexico, Rusland, Zuid-Afrika, Zuid-Korea, Thailand, Turkije en Vietnam. De voornaamste taak van een NESO is het Nederlandse hoger onderwijs te promoten om de mobiliteit van studenten en medewerkers. Ze ondersteunen ook het Holland Alumni-programma, in het onderhouden van lokale alumni netwerken en -activiteiten.

Naast bovenstaande posten zijn er nog

- 292 consulaten onder leiding van een honorair consul
- Een flexibel aantal Netherlands (agricultural) Business Support Offices N(A)BSO's

Honoraire Consulaten (292)

Aalborg, Aarhus, Aberdeen, Adelaide, Ajaccio, Aken, Aleppo, Alexandrië, Alexandroupolis, Ancona, Antalya, Antananarivo, Antofagasta, Apia, Arequipa, Arusha, Asmara, Asuncion, Atlanta (ga), Atyrau, Auckland, Bangalore, Bangui, Banjul, Barcelona, Bari, Basseterre (St. Kitts), Beira, Belem, Belfast, Belize, Bergen, Bilbao, Birmingham, Bishkek, Bissau, Bludenz, Bologna, Brazzaville, Bremen, Brest, Brisbane, Cagliari (Sardinië), Calais, Calgary (Alberta), Cali, Cancun, Cardiff, Cartagena, Casablanca, Catania (Sicilië), Cayenne, Cebu, Ceuta, Chisinau, Christchurch, Christchurch (Barbados), Ciudad del carmen, Cleveland (oh), Cluj-napoca, Conakry, Concepcion, Constanta, Corfu, Cork, Curitiba, Cusco, Dallas (tx), David, Denver (co), Detroit (mi), Djibouti, Dover, Dresden, Dubrovnik, Edinburgh, Edmonton (alb.), Eilat, Emden, Famagusta, Faro/albufeira, Florence, Fortaleza, Fort-de-France, Frankfurt am main, Fredericton (nb), Funchal, Gaborone, Gaziantep, Gdansk, Geneve, Gent, Genua, Georgetown, Gibraltar, Gijón, Gotenburg, Grand Rapids (mi), Graz, Guadalajara, Guatemala-stad, Guayaquil, Haifa, Halifax, Hamburg, Hamilton (Bermuda), Hannover, Heraklion, Hobart, Honolulu, Houston (tx), Hull, Innsbruck, Iquique, Izmir, Jacksonville (fl), Karachi, Kathmandu, Keulen, Kingston, Kingstown, Kleef, Kolkata, Krakow, Kuopio, Kuta (Bali), La Nucia, La Paz, Lahore, Larvik, Lattakia, Le Havre, Libreville, Lille, Lilongwe, Limassol, Linz, Liverpool, Livorno, Los Angeles (ca), Lugano, Luik, Lusaka, Lviv, Lyon, Mahe, Male, Malmö, Managua, Manama, Manaus, Maracaibo, Mariehamn, Marmaris, Marseille, Maseru, Mbabane, Medan, Medellin, Melbourne, Merida, Minneapolis (mn), Miri, Mombasa, Monaco, Monterrey, Montevideo, Montpellier, Montréal, Münster, Nador, Nagasaki, Nagoya, Nampula, Napels, Nassau (Bahamas), Natal, N'djamena, Neurenberg, New Orleans (la), Niamey, Nice, Norwich, Nouakchott, Noumea, Nuku'alofa, Nuuk, Odense, Opatija, Orlando

(fl), Ouagadougou, Oulu, Palermo (Sicilië), Palma de Mallorca, Papeete (Frans-Polynesië), Patras, Perpignan, Perth, Phoenix (az), Phuket, Piraeus, Pointe-à-Pitre, Ponta Elgada, Porlamar, Port au Prince, Port Louis, Port Moresby, Portland, Porto Alegre, Praia, Presov, Puerto Cabello, Puerto Montt, Puerto Plata, Punta Arenas, Punta Cardon, Quebec (qc), Quito, Raleigh (nc), Recife, Rendsburg, Reykjavik, Rhodos, Rosario de Santa Fe, Roseau, Rovaniemi, Sachalin, Saint Denis, Saint John's, Saint Louis, Salt Lake City (ut), Salvador, Salzburg, Samos, San Juan (p.r.), San Marino, San Salvador, Santa Cruz, Santa Cruz de Tenerife, Santos, Sao Tome en Principe, Saskatoon, Seattle (wa), Seria, Sevilla, Southampton, Split, Split, St. George's, St. Louis (mo), St. Sampsons (Guernsey), Stavanger, Straatsburg, Stuttgart, Surabaya, Suva, Tampere, Tampico, Tasjkent, Tegucigalpa, Temuco, Thessaloniki, Thimphu, Timisoara, Torremolinos, Tórshavn, Toulouse, Tres Arroyos, Tromsø, Trondheim, Turiijn, Turku, Ulaanbaatar, Vaasa, Vaduz, Valdivia, Valencia, Valparaiso, Venetie, Veracruz, Verona, Vientiane, Vigie, Vitoria, Volos, Windhoek, Winnipeg (mb), Wroclaw, Yaoundé, Zurich.

Bijlage 2: Adviesraden

Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV)

Voorzitter: Prof. mr. J.G. de Hoop Scheffer
Secretaris: drs. T.D.J. Oostenbrink

De AIV is een onafhankelijk adviesorgaan dat de regering en de Staten-Generaal adviseert over het buitenlandse beleid, in het bijzonder met betrekking tot de rechten van de mens, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie.

De adviezen worden op verzoek van de regering of de Staten-Generaal uitgebracht, of op eigen initiatief van de AIV. Alle adviezen worden aangeboden aan de meest betrokken bewindslieden en aan de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De meest betrokken bewindslieden zijn BZ, Defensie en BHOS. Zij dienen binnen drie maanden een regeringsreactie naar de Staten-Generaal te sturen. De adviesaanvragen, de adviezen en de regeringsreacties zijn openbaar.

De AIV is een overkoepelende raad waaronder vier permanente commissies functioneren. Dit zijn de commissie mensenrechten (CMR), vrede en veiligheid (CVV), OS (COS) en Europese integratie (CEI).

Commissie van advies inzake volkenrechtelijke vraagstukken (CAVV)

Voorzitter: Prof. dr. W.G. Werner
Secretaris: mw. mr. drs. N. van Rijssen en mr. Drs. M.H. Broodman

Ingesteld bij de Wet op de Commissie van advies inzake volkenrechtelijke vraagstukken van 12 maart 1998 (Stb. 1998, 219).

Staatscommissie voor het Internationale Privaatrecht

Voorzitter: prof. mr. P. Vlas
Secretaris: mw. E.N. Frohn

Ingesteld bij koninklijk besluit van 20 februari 1897 (Staatscourant, 1897, nr. 2) tevens verankerd in het statuut (Statuut van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht) van 31 oktober 1951 (Stb. 1958, nr. 80).

De commissie heeft tot taak:

- de nodige voorstellen doen aan Zijne Majesteit de Koning tot het nemen van maatregelen ter bevordering der codificatie van het internationaal privaatrecht; en
- de ministers van Buitenlandse Zaken en Justitie desgevraagd adviseren omtrent onderwerpen van internationaal privaatrecht en de daarmee verband houdende wettelijke voorzieningen.

Bijlage 3: lijst van afkortingen

ABM-verdrag	Anti Ballistic Missile Verdrag
ACBF	African Capacity Building Foundation
ACS	Landen in Afrika, in het Caribisch gebied en in de Stille Oceaan, waarmee de Europese Unie de overeenkomst van Lomé heeft gesloten
ADEA	Association for the Development of Education in Africa
ADR	Audit Dienst Rijk (ADR) Cluster BZ
AfDB	African Development Bank
AfDF	African Development Fund
AIV	Adviesraad Internationale Vraagstukken
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (voorheen BVD)
ALA	Azië en Latijns-Amerika
AMAD	Ambassadeur in Algemene Dienst
AMBA	Ambassadeur voor Aidsbestrijding
AMDO	Ambassadeur voor Duurzame Ontwikkeling
AMIO	Ambassadeur voor Internationale Organisaties
AMISOM	African Union Mission for Somalia
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APEC	Asian Pacific Economic Organization
ARF	Asian Regional Forum
AsDB	Asian Development Bank
AsDF	Asian Development Fund
ASEAN	Association of South East Asian Nations
ASEM	Asia Europe Meeting
ASP	Academisch Samenwerkingsprogramma
AU	Afrikaanse Unie
AVT	Directie Vertalingen
AVVN	Algemene Vergadering van de Verenigde Naties
BIB-Beraad	Bijzondere Informatie Beveiligingsberaad
BIS	Bureau Internationale Samenwerking
BKG's	Broeikasgassen
BNC	Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen (BNC-fiche)
BNP	Bruto Nationaal Product
BSG	Bureau Secretaris-Generaal
BPZ	Bureau Politieke Zaken
BUPO	Burger Politiek rechten (BUPO-verdrag)
CAT	Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
CAVV	Commissie voor Advies over Volkenrechtelijke Vraagstukken
CBD	Verdrag inzake Biologische Diversiteit
CCC	Crisiscoördinator
CCD	Verdrag ter Bestrijding van Woestijnvorming

CCI	Integriteitscoördinator
CBI	Centrum voor Bevordering van Import uit Ontwikkelingslanden
CDB	Caribische Ontwikkelingsbank
CDF	Comprehensive Development Framework
CDM	Clean Development Mechanism
CDO	Commissie voor Duurzame Ontwikkeling
CERD	International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination
CERF	Central Emergency Response Fund
CERN	Europese Organisatie voor Kernfysisch onderzoek
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research
CICP	United Nations Centre for International Crime Prevention
CIM	Coördinatiecommissie voor Internationale Milieuvraagstukken
CIMIC	Civil and Military Co-operation
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CJTF	Combined Joint Task Force
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CoCo	Coördinatie Commissie voor Europese Integratie en Associatieproblemen
CoCoHAN	Coördinatie Commissie op Hoog Ambtelijk Niveau
CoCon	Comité Consulaire
COREU	Correspondance européenne
Coreper	Comité Représentant Permanent
CoRIA	Coördinatie commissie voor Internationale Aangelegenheden
COM	Directie Communicatie
CSD	Commission on Sustainable Development
CSE	Verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa
CSenO	Cultuur, Sport en Ontwikkelingssamenwerking
CSR	Civil Service Reform
CTBT(O)	Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty (Organization)
CVIN	Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland
CW	Chemische Wapens
DAC	Development Assistance Committee
DAF	Directie Sub-Sahara Afrika
DAM	Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten
DAO	Directie Azië en Oceanië
DAP	Drug Action Programme
DBV	Directie Bedrijfsvoering
DBZV	Dienst Buitenlandse Zaken Voorzieningenstelsel
DCI	Defense Capabilities Initiative
DCV	Directie Consulaire Zaken en Visumbeleid
DDE	Directie Duurzame Economische Ontwikkeling
DEU	Directie Europa
DIE	Directie Integratie Europa
DFI	Direct Foreign Investment

DIO	Directie Internationaal Ondernemen
DGBEB	Directoraat-Generaal Buitenlands Economisch Beleid
DGES	Directoraat-Generaal Europese Samenwerking
DGIS	Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking
DGPZ	Directoraat-Generaal Politieke Zaken
DJZ	Directie Juridische Zaken
DMM	Directie Multilaterale Organisaties en Mensenrechten
DPG	Directie Protocol en Gastlandzaken
DSH	Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp
DSO	Directie Sociale Ontwikkeling
DVB	Directie Veiligheidsbeleid
DWH	Directie Westelijk Halfrond
EAB	Directie Economische Advisering en Beleidsontwikkeling
EAPR	Euro-Atlantische Partnerschapsraad
EBN	Europese Beweging Nederland
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
ECA	Economische Commissie voor Afrika
ECE	Economische Commissie voor Europa
ECHO	European Committee Humanitarian Office
ECIP	European Committee Investment Partners
ECLAC	Economic Committee for Latin America and the Caribbean
ECOSOC	Economic Community and Social Council
ECOWAS	Economic Community of West African States
ECT	Energy Charter Treaty
EDI	Economic Development Institute
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EG	Europese Gemeenschappen
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EIB	Europese Investeringsbank
EITI	Extractive Industries Transparency Initiative (goed bestuur voor energie en grondstoffensector in ontwikkelingslanden; contributie t.l.v. BZ)
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENARP	Onderzoeksprogramma in Ethiopië
EOF	Europees Ontwikkelings Fonds
EPRD	European Programme for Reconstruction and Development
ER	Europese Raad (van staatshoofden en regeringsleiders)
ESA	Eenheid Strategische Advisering
ESAF	Enhanced Structural Adjustment Facility
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
EU	Europese Unie
EUMM	European Union Monitoring Mission
EULEX Kosovo	European Union Rule of Law Mission in Kosovo
EVDB	Europees Veiligheids- en Defensiebeleid
EVDI	Europese Veiligheids- en Defensie Identiteit

EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FAC	Food Aid Convention
FAO	Food and Agricultural Organization of the United Nations
FEZ	Directie Financieel Economische Zaken
FG	Functionaris Gegevensbescherming
FILOM	Financiering Lokale Medewerkers
FION	Federatie Internationaal Onderwijsinstellingen Nederland
FM Haaglanden	Facilitair Dienstverlener
FMO	Financieringsmaatschappij Ontwikkelingslanden
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging
FSO	Fonds voor Speciale Operaties
FTE	fulltime-equivalent (rekeneenheid waarmee de omvang van een functie of de personeelssterkte kan worden uitgedrukt. FTE = werkweek 40 uur)
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia (gebruikt in EU-kader)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
GAVIM	Goed bestuur, Armoedevermindering, Vrouwen en ontwikkeling, Institutionele ontwikkeling en Milieu
GBVB	Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid
GCE	Gemeenschappelijk Cultureel Erfgoed
GEF	Global Environment Facility
GECF	Gas Exporting Countries Forum (naar analogie van OPEC voor olie; NL is waarnemer)
GGF	Gemeenschappelijk Grondstoffen Fonds
GI	Gemeentelijke Initiatieven
GMIS	Geïntegreerde Management Informatie Systemen
GNW	Ad hoc Group on Nuclear Weapons in the Former Soviet Union
GOA	Geologisch, Oceanografisch en Atmosferisch Onderzoek
GOM	Gemeenschappelijk Overleg Medefinancieringsorganisaties
GOS	Gemenebest van Onafhankelijke Staten
GOS	Gemeentelijke Ontwikkelingssamenwerking
GPA	Global Programme on Aids
GPC	Global Public Goods
GSO	Gemeentelijke Samenwerking Ontwikkelingslanden
HACEU	Hoogambtelijke Commissie EU-zaken
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HCNM	High Commissioner for National Minorities
HDPO	Hoofddirectie Personeel en Organisatie
HGIS	Homogene Groep Internationale Samenwerking
HIPC	Heavily Indebted Poor Countries
HLTF	High Level Task Force (NAVO-orgaan; speciale werkgroep op hoog niveau)
HRD	Human Resources Development
HV	Hoge Vertegenwoordiger
IAEA	International Atomic Energy Agency
IAP	Incidentele Activiteiten Posten

IB-beraad	Algemene Informatie Beveiligingsberaad
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBO	Investeringsbeschermingsovereenkomst
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development
ICAO	International Civil Navigation Organization
ICB	Internationaal Cultuurbeleid
ICC	International Criminal Court
ICTY	International Criminal Court for the former Yugoslavia
ICE	Eenheid Internationaal Cultuurbeleid
IEA	International Energy Agency
IICD	International Institute for Communication and Development
ICER	Interdepartementale Commissie Europees Recht
ICPD	International Conference on Population and Development
ICRC	Internationaal Comité van het Rode Kruis
IDA	International Development Association
IDB	Interamerican Development Bank
IDLI	International Development Law Institute
IDPAD	Indo Dutch Programme on Alternatives in Development
IEFR	International Emergency Food Reserve
IFAD	International Fund for Agricultural Development
IFC	Internationale Financieringsmaatschappij
IFI	Internationale Financiële Instellingen
IFOR	Implementation Forces
IGC	Intergouvernementele Conferentie
IGG	Directie Inclusieve Groene groei
IHS	Institute for Housing and Urban Development Studies
IIC	Inter-Amerikaanse Investeringsmaatschappij
IIEP	International Institute for Educational Planning
ILO	International Labour Organization
IMH	Directie Internationale Marktordening en Handelspolitiek
IMF	International Monetary Fund (Internationaal Monetair Fonds)
IMO	International Maritime Organization
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women
IntEnt	International Entrepreneurship
IO	Internationaal Onderwijs
IOB	Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie
IOI	International Ocean Institute
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
IPEC	International Programme on the Elimination of Child Labour
IPKD	Interdepartementale Post- en Koeriersdienst
IPM	Intergrated Pest Management

IPR	Interparlementaire Benelux Raad
IRA	Immediate Response Account
IRENA	International Renewable Energy Agency (contributie t.l.v. BZ en EL&I)
ISAF	International Security Assistance Force
ISB	Inspectie en Evaluatie Bedrijfsvoering
ITC	International Trade Centre
ITF	Interim Trust Fund
IUCN	International Union for the Conservation of Nature
IWN	Interdepartementale Werkgroep Notificatie
JASON	Stichting Jong Atlantisch Samenwerkingsorgaan Nederland
JUS	Justitie (ministerie van)
KAP	Kleine Ambassade Projecten
KB-fonds	Kleinbedrijf-fonds
KEDO	Korean Peninsula Energy Development Organization
KFOR	Kosovo Force
KIT	Koninklijk Instituut voor de Tropen
LCL	Laag Concessionele Leningen
LEISA	Local Input Sustainable Agriculture
LGO	Landen en Gebieden Overzee
LIFE	Local Initiative Facilities for the urban Environment
MAD	Multilateraal Assistent-deskundige
MAI	Multilateraal Verdrag inzake Investerings
MARPOL	Marine Pollution
MATRA	(Programma) Maatschappelijke Transformatie
MCEU	Ministeriële Commissie EU-zaken
MCS	Micro Credit Summit
MDG	Multilateral Development Goal
MEDA	Maatregelen ter ondersteuning van de hervorming van de economische- en sociale structuren in de derde landen van het Middellandse Zeegebied
MENA	Midden-Oosten en Noord-Afrika Bank
MER	Milieu Effect Rapportage
MERCOSUR	Vrijhandelsovereenkomst tussen Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay (ook wel: Verdrag van Asuncion)
MFO	Medefinancieringsorganisatie
MFP	Medefinancieringsprogramma
MFS	Medefinancieringsstelsel
MIB's	Meerjarig Interdepartementale Beleidskaders
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MILIEV	Milieu en Economische Verzelfstandiging
MJSP's	Meerjarige Strategische Plannen
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MNEPR	Multilateral Nuclear Environmental Programme in Russia
MNF	Maritieme Nucleaire Strijdkrachten
MOL	Minst Ontwikkeld Land

MONUC	Mission Organisation des Nations Unies au Congo / United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo
MOVP	Midden-Oosten Vredesproces
MRA	Mensenrechtenambassadeur
MTCR	Missile Technology Control Regime
MVV	Machtiging tot Voorlopig Verblijf (= visum)
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NAR	Noord Atlantische Raad
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NBI	Nationaal Bureau voor Informatiebeveiliging
NCDO	Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
NCH	Nederlands Centrum voor Handelsbevordering
NCM	Nederlandse Credietverzekeringsmaatschappij
NCW	Nederlandse Christelijke Werkgeversorganisatie
NEDA	Netherlands Development Assistance
NEI	Nederlands Economisch Instituut
NEPAD	New Partnership for Africa's Development
NFP	Netherlands Fellowships Programme
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie
NGR	Nieuwe Generatie Reisdocumenten
NIMF	Nederlands Investerings Matching Fonds
NIO	Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden
NIRP	Nederlands Israëliische Onderzoeksprogramma
NLTP	Netherlands Logistic and Transport Platform
NMD	National Missile Defence
NME	Natuur en Milieu Educatie
NOVIB	Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand
NPG	Nucleaire Planninggroep
NPV	Non Proliferatieverdrag
NTA	New Transatlantic Agenda
NTF	Netherlands Trust Fund van het International Trade Centre
NTIO	Netherlands Trade and Investment Office
NTM-I	NATO Training Mission - Iraq
NUFFIC	Netherlands Universities Foundation for International Cooperation
OCHA	UN Office for the Co-ordination of Humanitarian Affairs
ODA	Official Development Aid
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OLAF	Observatoire pour la lutte anti-fraude (EU-bureau)
ONRI	Orde van Nederlandse Raadgevende Ingenieurs
OPBW	Organization for the Prohibition of Biological Weapons
OPCW	Organization for the Prohibition of Chemical Weapons
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries
ORET	Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties

OSPAR	Oslo and Paris conventions for the prevention of maritime pollution
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (ook: OCSE: Organization for Security and Co-operation in Europe)
PCAP	Programma Culturele Ambassade Projecten
PBSI	Programma Bilaterale Samenwerking Indonesië
PEM	Parallele Economische Missie
PHARE	EU-hulpprogramma voor bijstand aan Midden- en Oost-Europa
PLO	Palestinian Liberation Organization
PMC	Post Ministeriële Conferentie
POBB	Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid
POPM	Particuliere Ontwikkelings Participatiemaatschappijen
PRGF	Poverty Reduction and Growth Facility
PRSP	Poverty Reduction Strategy Papers
PSC	Political Security Committee
PSO	Private Sector Ontwikkeling
PSI	Programma Samenwerking Indonesië
PSO	Programma Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden
PSOM	Programma Samenwerking Opkomende Markten
PUM	Project Uitzending Managers
PV	Permanente Vertegenwoordiging
RAMSAR	Convention on Wetlands of International Importance, especially as Waterfowl Habitat
RAWOO	Raad van Advies voor het Wetenschappelijk Onderzoek in het kader van Ontwikkelingssamenwerking
RAZ	Raad voor Algemene Zaken (EU)
RBO	Rijks Beveiliging Organisatie/dienstverlener beveiliging
RDBZ	Reglement Dienst Buitenlandse Zaken
RBV	Regiegroep Bestuurlijke Vernieuwing (onderraad)
RBZ	Raad Buitenlandse Zaken (EU)
REA	Raad voor Economische Aangelegenheden (onderraad)
RIB	Raad voor Internationale Betrekkingen
RIEZ	Raad voor Europese en Internationale Zaken
RNTC	Radio Nederland Training Centre
RNV	Raad voor Nationale Veiligheid (onderraad)
RPED	Regional Program on Enterprise Development
RRODM	Raad voor Ruimtelijke Ordening Duurzaamheid en Milieubeheer (onderraad)
RSO	Regionaal Support Office
RTR	Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud
RvdVR	Raad voor de Veiligheid en de Rechtsorde (onderraad)
RvE	Raad van Europa
RWTI	Raad voor Wetenschaps-, Technologie- en Informatiebeleid
SAARC	South Asia Association for Regional Co-operation
SACEUR	Supreme Allied Commander Europe
SADC	Southern African Development Community

SAIL	Stichting Samenwerkingsverband Instituten van Internationaal Onderwijs Landbouwwuniversiteit Wageningen
SANPAD	South Africa Netherlands Research Programme on Alternatives in Development
SAVVN	Speciale Algemene Vergadering der Verenigde Naties
SBP	Speciale Beurzen Programma
SCO	Stichting Steun Communicatie Ontwikkelingssamenwerking
SDF	Special Development Fund
SDR	Special Drawing Rights
SFOR	Stabilisation Forces
SGVN	Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties
SRGR	Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten
SICA	Stichting Internationale Culturele Activiteiten
SNV	Nederlandse Ontwikkelingsorganisatie
SVVN	Speciale Vertegenwoordiger van de Verenigde Naties
TACIS	EU-hulpprogramma voor technische bijstand aan de landen van de voormalige Sovjet-Unie
TAIEX	Technical Assistance Information Exchange Office
TANESA	Onderzoeksprojecten in Tanzania
TMF	Thematische Medefinanciering
TOOL	Technologie Overdracht Ontwikkelingslanden
TPO	Handelsbevorderende organisatie
TSP	Tinbergen Scholarship Programma
UNAIDS	VN-aidsprogramma
UNAMID	United Nations African Union Mission in Darfur
UNCDF	United Nations Capital Development Fund
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development
UNCLOS	United Nations Convention on the Law of the Sea
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNDAF	United Nations Development Assistance Framework
UNDCP	United Nations International Drug Control Programme
UNDG	United Nations Development Group
UNDGO	United Nations Development Group Office
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific Cultural Organization
UNFICYP	United Nations Force in Cyprus
UNFPA	United Nations Fund for Population Activities
UNGPC	United Nations Global Programme against Corruption
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women
UNMAS	United Nations Mine Action Service
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo

UNMIS	United Nations Mission in Sudan
UNRISD	United Nations Research Institute for Social Development
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNSAS	United Nations Standby Arrangements System
UNSCOM	United Nations Special Commission
UNTAES	United Nations Transitional Administration in Eastern Slavonia
UNTSO	VN-organisatie voor Toezicht op het Bestand in Palestina
USZO	Stichting Uitvoeringsinstelling Sociale Zekerheid voor Overheid en Onderwijs
VBO	Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking
VBTB	Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording
VCI	Directie Veiligheid, Crisisbeheersing en Integriteit
VerYBZ	Vereniging voor Young Buitenlandse Zaken
VMDO	Voorlichting en Meningsvorming Duurzame Ontwikkeling
VMP	Vakbondsmedefinancieringsprogramma
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO/NCW	Vereniging Nederlandse Ondernemers/Nederlands Christelijke Werkgevers
VPO	Programma Voedselzekerheid en Voedselverbetering
VR	Veiligheidsraad
VSNU	Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
VU	Vrije Universiteit
VZH	Voedselzekerheid
WB	World Bank (Wereldbank)
WEOG	West European and Other Countries Group
WEU	West-Europese Unie
WFP	World Food Programme
WHI	Wet op Herverzekering van Investerings
WHO	World Health Organization
WOB	Wet Openbaarheid van Bestuur
WOTS-verdrag	Wet Overdracht ten Uitvoerlegging Strafvervolging
WTO	World Trade Organization
WWC	World Water Council